

SUSTAV ŽUPANIJSKE RIZNICE KAO POSLOVNI PROCES U POŽEŠKO-SLAVONSKOJ ŽUPANIJU

Balog, Nikolina

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Polytechnic in
Pozega / Veleučilište u Požegi**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:112:343871>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-26**

VELEUČILIŠTE U POŽEGI
STUDIA SUPERIORA POSEGANA

Repository / Repozitorij:

[Repository of Polytechnic in Pozega - Polytechnic in
Pozega Graduate Thesis Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

VELEUČILIŠTE U POŽEGI

STUDENT: NIKOLINA BALOG, MBS: 2444034145

SUSTAV ŽUPANIJSKE RIZNICE KAO POSLOVNI PROCES U POŽEŠKO – SLAVONSKOJ ŽUPANIJI

ZAVRŠNI RAD

Požega, 2021. godine

VELEUČILIŠTE U POŽEGI

DRUŠTVENI ODJEL

SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ TRGOVINSKO POSLOVANJE

**SUSTAV ŽUPANIJSKE RIZNICE KAO POSLOVNI
PROCES U POŽEŠKO - SLAVONSKOJ ŽUPANIJI**

ZAVRŠNI RAD

IZ KOLEGIJA UPRAVLJANJE POSLOVNIM PROCESIMA

MENTOR: dr. sc. MARIO HAK

STUDENT: NIKOLINA BALOG bacc. oec.

Matični broj studenta: 2444034145

Požega, 2021. godine

SAŽETAK

Tema ovog rada je Sustav županijske riznice kao poslovni proces u Požeško - slavonskoj županiji. Budući da se ovaj rad temelji na provođenju poslovnih procesa donosi definiciju istih te prikazuje važnost dobrog i kvalitetnog upravljanja poslovnim procesima kako u privatnom tako i u javnom sektoru. Ovaj rad donosi uvid u odvijanje poslovnih procesa u javnom sektoru koji se obavljaju s ciljem zadovoljavanja javnih potreba. Prvi dio rada prikazuje obavljanja procesa planiranja proračuna kako na državnoj, tako i na razini Jedinice lokalne područne (regionalne) samouprave. Također donosi prikaz proračuna kao temelj obavljanja viših poslovnih procesa. Nadalje, nastavak rada donosi prikaz poslovanja sustava riznice. Rad definira sustav riznice, prikazuje njegov proces uvođenja na državnoj i na razini jedinica lokalne područne (regionalne) samouprave, donosi njegove prednosti te ciljeve uvođenja takvog sustava poslovanja. Rad prikazuje Požeško -slavonsku županiju i njen proces uvođenja sustava riznice te poboljšanja koja su postignuta uvođenjem riznice. Kraj rada donosi zaključak koji se odnosi na cjelokupno odvijanje poslovnih procesa u javnom sektoru te donosi zaključke o tome što znači kvalitetno i transparentno upravljati poslovnim procesima na svim razinama vlasti. Također donosi i rezultate postignute na temelju dobrog ostvarenja preduvjeta za uspostavu sustava riznice.

KLJUČNE RIJEČI: Poslovni procesi, Proračun, Sustav Riznice, Javne potrebe, Jedinice lokalne područne (regionalne) samouprave

SUMMARY

The topic of this paper is the County Treasury System as a business process in Požega-Slavonia County. Since this paper is based on the implementation of business processes, it defines them and shows the importance of good and quality management of business processes in both the private and public sectors. The first part of the paper presents the implementation of the budget planning process at both the state and local self-government units. It also provides an overview of the budget as a basis for performing higher business processes. Furthermore, the continuation of the work provides an overview of the operations of the treasury system. The paper defines the treasury system, presents its process of introduction at the state and at the level of local regional self-government units, brings its advantages and goals of introducing such a business system. The paper presents Požega-Slavonia County and its system of introducing the treasury system and the improvements achieved by the introduction of the treasury. The end of the paper brings a conclusion that refers to the overall conduct of business processes in the public sector and draws conclusions about what it means to manage business processes at all levels of government in a quality and transparent manner. It also brings the results achieved on the basis of good realization of the preconditions for the establishment of the treasury system.

KEY WORDS: Business processes, Budget, Treasury system, Public needs, Local self-government units

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Problem, predmet i objekt istraživanja.....	1
1.2. Svrha i ciljevi istraživanja	2
2. UPRAVLJANJE POSLOVANJEM.....	4
2.1. Pojam odlučivanja i proces poslovnog upravljanja.....	5
2.2. Informacija u procesu upravljanja.....	6
2.3. Financijski izvještaji kao značajan izvor informacija u procesu upravljanja.....	7
2.5. Procesna orijentacija.....	8
3. SUSTAV PRORAČUNA I PRORAČUNSKI POSLOVNI PROCESI.....	10
3.1. Definiranje pojma proračuna.....	10
3.2. Funkcije i aspekti proračuna.....	11
3.3. Ciljevi i zadaci proračuna.....	12
3.4. Struktura i sadržaj proračuna.....	12
3.5. Proračunski prihodi i proračunski rashodi kao elementi proračunskog sustava	13
3.6. Proračunski poslovni proces.....	14
4. DRŽAVNA RIZNICA KAO ORGANIZACIJSKI OBLIK UPRAVLJANJA.....	20
4.1. Definiranje riznice.....	20
4.2. Cilj Državne riznice	20
4.3. Poslovi državne riznice	21
4.4. Ustrojstvo državne riznice.....	21
4.5. Funkcije državne riznice	22
4.6. Princip poslovanja državne riznice	23
5. DRŽAVNA RIZNICA U REPUBLICI HRVATSKOJ	25
5.1. Pravni okvir upravljanja javnim financijama u Republici Hrvatskoj.....	25

5.2. Sustava riznice u Republici Hrvatskoj	25
5.3. Informacijski sustav državne riznice	26
6. SUSTAV ŽUPANIJSKE RIZNICE U REPUBLICI HRVATSKOJ	28
6.1. Ciljevi uspostavljanja riznice	28
6.2. Prednosti uvođenja riznice JLP(R)S	29
6.3. Informatički sustav riznice JLP(R)S	29
6.4. Faze uspostavljanja sustava riznice JLP(R)S	30
7. ORGANIZIRANJE ŽUPANIJSKE RIZNICE NA PRIMJERU POŽEŠKO – SLAVONSKE ŽUPANIJE	32
7.1 Požeško –slavonska županija kao jedna od 20 hrvatskih županija	33
7.2. Odluka o uspostavljanju sustava riznice	36
7.3. Informacijsko – informatički sustav i jedinstveni račun kao osnova županijske Riznice. 37	
7.4. Upute upravnog odjela za proračun i financije Požeško – slavonske županije.....	38
7.5. Sustav Županijske riznice.....	39
76. Ostvarena poboljšanja nakon uspostave sustava u Požeško -slavonskoj županiji.	42
8. ZAKLJUČAK	43
9. POPIS LITERATURE	45
10. POPIS SLIKA I KRATICA	47

1. UVOD

Zadatak svake države pa tako i Republike Hrvatske je zadovoljiti javne potrebe i interese stanovništva. Njezina zadaća je da uz ograničene resurse ostvari zadane ciljeve te poboljša zadovoljavanje javnih potreba. Uspješnost zadovoljavanja javnih potreba i interesa uvjetovana je upravo razinom djelotvornosti i učinkovitosti ostvarivanja proračunskih funkcija koje omogućuju ostvarivanje ciljeva i zadovoljavanje javnih potreba i interesa građana. Republika Hrvatska kako bi postala što uspješnija i konkurentnija nastoji poboljšati svoje poslovne procese. Budući da se poslovni procesi sastoje od niza aktivnosti i događaja postoji stalna potreba za upravljanjem i unapređenjem tih aktivnosti.

Republika Hrvatska je u posljednjih nekoliko godina na svom putu stvaranja transparentnog financijskog sustava znatno napredovala, no taj napredak i dalje zahtjeva kako povećanje ulaganja privatnog sektora tako i veća i kvalitetnija ulaganja javnog sektora što zahtjeva nastavak reforme istog. Javni sektor u Republici Hrvatskoj čine: središnja država: državni proračun te jedinice lokalne, područne(regionalne) samouprave. U Hrvatskoj se kao jedna od pretpostavki postizanja uspješnosti zadovoljavanja javnih potreba i interesa, te kao temelj nastavka reforme javnog sektora nastoji izgraditi državna riznica. Državna riznica predstavlja poslovni proces upravljanja javnim sredstvima s ciljem dobrog gospodarenja tim sredstvima.

1.1. Problem, predmet i objekt istraživanja

Problem istraživanja je transparentnost i učinkovitost u korištenju proračunskih sredstava kako bi se osiguralo sustavno i kontinuirano financiranje javnih potreba.

Predmet istraživanja je analiza sustava županijske riznice kao poslovni proces

Objekt istraživanja je uloga riznice u postizanju uspješnosti zadovoljavanja javnih potreba na transparentan i učinkovit način.

1.2. Svrha i ciljevi istraživanja

Svrha i ciljevi istraživanja su istražiti i analizirati obilježja i temeljne značajke sustava riznice kao organizacijskog oblika upravljanja javnim sredstvima.

U radu se daju odgovori na sljedeća pitanja:

- 1) Što je poslovni proces i njegove značajke u sustavu javnog sektora?
- 2) Što je proračun i kako izgleda proračunski poslovni proces?
- 3) Što je državna riznica i kako je organizirana?
- 4) Kakve su prednosti rizničnog poslovanja?
- 5) Što je riznica na razini lokalne/regionalne samouprave?
- 6) Kakve prednosti ima uspostava lokalne riznice?
- 7) Kakva je uloga riznice u organizaciji računovodstva proračuna?
- 8) Kako je Požeško – slavonska županija provela proces uspostave sustava riznice?

Rad se sastoji od osam dijelova koji prikazuju upravljanje poslovanjem na primjeru javnog sektora.

U prvom dijelu rada prikazan je problem istraživanja, predmet istraživanja, objekt istraživanja, te svrha i ciljevi istraživanja i strukturu rada.

Drugi dio rada odnosi se na poslovne procese. U njemu se definira pojam poslovnih procesa, njihove značajke i važnost odnosno, značajke i važnost organizacije javnih poslovnih sustava

Treći dio rada prikazuje organizacijski oblik sustava proračuna te prikazuje proračunski poslovni proces prilikom planiranja, donošenja i izvršavanja proračuna.

U četvrtom dijelu rada prikazana je državna riznica kao organizacijski oblik upravljanja te prikazuje njezinu definiciju i njezin odnos prema državnim prihodima i rashodima.

Peti dio rada sadrži naslov Državna riznica u Republici Hrvatskoj te prikazuje njenu strukturu i organizaciju u zemlji.

Šesti dio ima naslov Sustav županijske riznice na primjeru Požeško -slavonske županije i donosi proces uvođenja sustava u Požeško- slavonskoj županiji

2. UPRAVLJANJE POSLOVANJEM

Kao cilj svakog poslovanja poduzeća često se ističe postizanje maksimalne dobiti. U slučaju poslovanja države i njezinih proračunskih korisnika taj cilj nije dobit nego zadovoljavanje javnih potreba od općeg i zajedničkog interesa stanovništva. Poslovne organizacije kako u privatnom tako i u javnom sektoru temeljni cilj često nazivaju misijom. Misija predstavlja opseg djelovanja i koji se to rezultati žele postići tim djelovanjem, odnosno predstavlja oblikovanje strategije na koji će se način postići ostvarenje temeljnih ciljeva.. Požeško – slavonska županija, koja predstavlja objekt istraživanja ovoga rada kao svoju strategiju oblikuje: *Masterplan* funkcionalne regije Istočna Hrvatska, Županijsku razvojnu strategiju Požeško – slavonske županije za 2020. godine te Plan razvoja Požeško – slavonske županije 2021 – 2027. kako bi ostvarila svoje ciljeve, svoju misiju i viziju. Svaka oblikovana strategija provodi se upravljanjem. Žager (2007:16) u svome radu definira upravljanje „Upravljanje (engl. Management) je proces i ukupna aktivnost usmjerena na postavljanje dugoročnih ciljeva, politike i strategije poslovanja i razvoja, alociranje resursa, usmjeravanja i kontrole realizacije ciljeva“.

Četiri su kategorije obavljanja procesa upravljanja:

1. Planiranje,
2. Organiziranje,
3. Vođenje,
4. Kontrola.

Planiranje se odnosi na utvrđivanje ciljeva i na utvrđivanje što se postiže ostvarenjem tih ciljeva. Dobar primjer organizacije planiranja u javnom sektoru je planiranje proračuna. Organiziranje definira određivanje zadataka, strukture organizacije, odgovornosti te raspodjelu resursa gdje se kao primjer može navesti organizacija sustava riznice. Kategorija vođenja odnosi se na motiviranje zaposlenih da djeluju u smjeru ostvarivanja postavljenih ciljeva te kategorija kontrole koja se odnosi na kontrolu obavljenih aktivnosti te kontrole rezultata i ciljeva.

Pored kategorija procesa upravljanja potrebno je spomenuti i razine istoga. Proces upravljanja može biti na strateškoj razini koja je ujedno i najveća te se bavi dugoročnim ciljevima poslovanja i kako ih ostvariti, na taktičkoj, koja je srednja i bavi se rezultatima koji

su potrebni za ostvarivanje ciljeva te na operativnoj razini koja predstavlja najnižu razinu procesa upravljanja i odnosi se na djelovanje u tijeku.

2.1. Pojam odlučivanja i proces poslovnog upravljanja

Proces poslovnog upravljanja podrazumijeva poslovno odlučivanje neke organizacije, poduzeća, ili ustanove . Proces odlučivanja možemo definirati kao proces u kojem nastojimo identificirati problem i način njegova rješavanja. Rezultat obavljanja takvog procesa je donošenje odluke koje možemo podijeliti na programirane i neprogramirane odluke.

Programirane odluke su ponavljajuće i strukturirane odluke. Neprogramirane odluke možemo definirati kao nestrukturirane, odnosno odluke koje se donose u situacijama koje nisu ponavljajuće već su usmjerene ka strateškom i dugoročnom planiranju. Upravljanje poduzećem, ustanovom ili nekim drugim oblikom organizacije treba biti racionalno. Pod racionalnim upravljanjem misli se na to da se poslovne odluke donose na razuman, logičan adekvatan način koji se temelji na kvalitetnoj informacijskoj podlozi.

Slika 1. Odvijanje poslovnog procesa

VRIJEME

TROŠKOVI

Izvor: Izrada autora

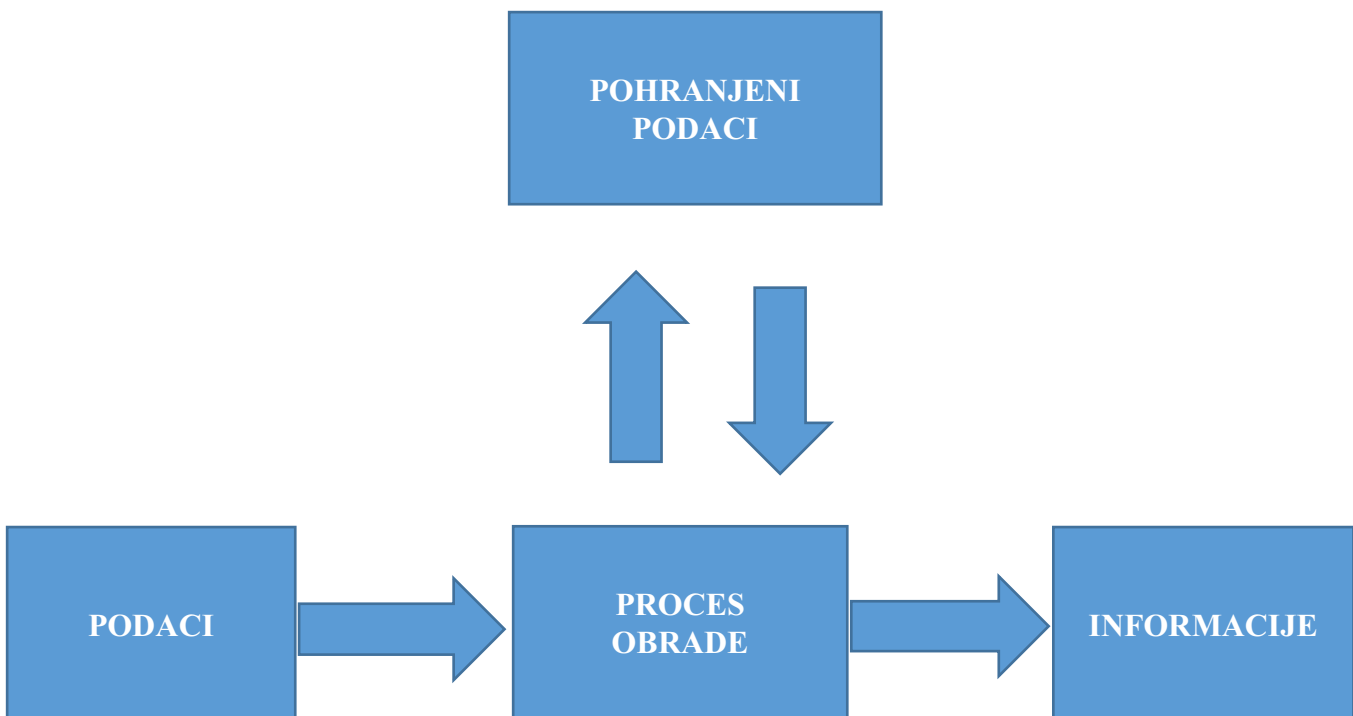
2.2. Informacija u procesu upravljanja

Već je spomenuto kako upravljanje bilo kojim oblikom organizacije mora biti racionalno. Upravo informacije predstavljaju pretpostavku racionalnog upravljanja. Tušek i Žagar (2007:24) u svome rade navode definiciju pojama informacije kao „ obrađene podatke prikazane u takvom obliku koji su pogodni za primaoca i koji imaju značajnu vrijednost u tekućim ili budućim aktivnostima i odlukama“. Informacije se mogu pribaviti iz unutrašnjih ili vanjskih izvora podataka.

Prikupljeni podaci procesuiraju se u upravljačkom informacijskom sustavu (*Management Information System – MIS*) koji je potreban za uspjeh upravljačkog procesa. Računovodstveni informacijski sustav *RIS(Accounting Information System-AIS)* predstavlja najvažniji dio upravljačkog informacijskog sustava koji se sastoji od podsustava za evidentiranje svakodnevnih poslovnih operacija, podsustava glavne knjige i financijskog izvještavanja, podsustava imovine i kapitalnih ulaganja te podsustava za izvještavanje i pripremanje informacija. Nadalje, navedeni sustav također uključuje četiri aplikacije: aplikaciju za prikupljanje podataka, za obradu podataka, upravljanje bazom podataka te aplikaciju za generiranje informacija.

Sam proces upravljanja, bilo to u privatnom ili pak javnom sektoru ne zamislivo je bez informacija prikazanih u financijskim izvještajima koji predstavljaju unutarnji izvor podataka. Financijski izvještaji predstavljaju rezultat računovodstvenog procesa koji po svojoj naravi treba biti realan i objektivan.

Slika 2. Proces obrade podataka

Izvor: Izrada autora

2.3. Financijski izvještaji kao značajan izvor informacija u procesu upravljanja

Financijski izvještaji zauzimaju značajno mjesto u racionalnom poslovnom odlučivanju. Zakon o proračunu prema članku 105. navodi kako svi korisnici proračuna moraju sastavljati financijske izvještaje. Zakon navodi obvezu sastavljanja sljedećih financijskih izvještaja: izvještaj o stanju i strukturi te promjenama u vrijednosti i obujmu imovine, obveza, vlastitih izvora, prihoda, rashoda, primitaka i izdataka, odnosno novčanih

tokova. Postoje dvije skupine izvještaja. Prva se odnosi na financijske računovodstvene izvještaje dok druga na izvještaje o izvršenju proračuna-polugodišnji i godišnji.

Ciljevi financijskih izvještaja idu u smjeru da osiguraju potrebne informacije za donošenje racionalnih odluka, da pruže informacije koje će pomoći u procjeni iznosa, vremena i novčanih primitaka te u smjeru pružanja informacija o ekonomskim resursima, njihovoj funkciji, učincima te potrebama za ostalim resursima i eventualnim promjenama.

2.4. Financijsko izvještavanje u funkciji upravljanja javnim sektorom

Financijski izvještaji kao output računovodstvenog procesa u javnom sektoru daje uvid u njegov rad, odnosno u rad državnih službenika i menadžmenta. Javni menadžment novi je pojam koji se koristi u funkciji javnog sektora te se povezuje sa reformom upravljanja javnog sektora. Javni menadžment sa sobom donosi poslovanje i upravljanje sa ciljevima unapređenja javnog sektora u smislu učinkovitosti i djelotvornosti, smanjivanju javnih izdataka te poticanju i jačanju odgovornosti državnih jedinica te podrazumijeva transparentno i efikasno upravljanje javnim poslovima prilikom zadovoljavanja javnih interesa. Kao jedna od pretpostavki ostvarivanja navedenih ciljeva je i prethodno navedeni informacijski sustav u kojem računovodstvo ima značajnu ulogu. „Efikasno upravljanje državnom jedinicom zahtjeva od menadžmenta primjenu niza tehnika i metoda troškovnog i upravljačkog računovodstva i integraciju računovodstva troškova i upravljačkog računovodstva u širi aspekt informacijskih tehnologija i financijskog upravljanja“. (Vašiček, 2011:18)

Računovodstveni proces u javnom sektoru svoje gledište usmjerava prema izvještavanju o izvršenju proračuna te osiguravanju svih potrebnih informacija kako bi moglo provesti i nadzirati proces izvršavanja proračuna. Ono što informacije dobivene na temelju financijskih izvještaja proračunskih korisnika trebaju pružiti je pomoć pri procjeni zakonitosti prilikom upotrebe resursa, procjeni kvalitete upravljanja proračunskim poslovnim procesom, procjeni izvora i vrste prihoda za obavljanje proračunskih poslova, procjeni raspodjele raspoloživih resursa, procjeni razine prihoda potrebnih za financiranje troškova poslovanja, procjeni efikasnosti, procjeni ekonomskog utjecaja svih državnih aktivnosti na gospodarstvo i dr. pomoći.

2.5. Procesna orijentacija

Svaki organizacijski oblik čine poslovni procesi koji čine samu srž funkcioniranja organizacije. „Poslovni procesi ne prikazuju što se obavlja unutar organizacije, već opisuju način na koji se posao obavlja“. Sikavica i Hernaus, (2011: 298). Uvođenjem poslovnih procesa odnosno, procesne orijentacije stvaraju se značajna poboljšanja u poslovanju. Ona nudi filozofiju protoka informacija i resursa potrebnih za ostvarivanje postavljenih ciljeva. Procesna orijentacija u poslovanju daje prednost procesima u odnosu na strukturu što je vidljivo u nastavku na primjeru poslovnog procesa uvođenja sustava riznice. Važnost poslovnih procesa je u tome što pružaju značenje organizacijskim strukturama i sustavima te utječu na vještine, odgovornost i oblik posla.

3. SUSTAV PRORAČUNA I PRORAČUNSKI POSLOVNI PROCESI

Proračun predstavlja temeljni instrument financiranja javnih potreba od općeg i zajedničkog interesa stanovnika čiji sustav ima temeljni zadatak omogućiti punu sigurnost u zadovoljavanju socijalnih i ekonomskih potreba i zadovoljivost općeg okvira samoupravne standardizacije. U Republici Hrvatskoj planiranje, izrada, donošenje, izvršavanje proračuna, upravljanje imovinom i dugovima, zaduživanje i jamstvo države te jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, upravljanje javnim dugom, proračunski odnosi u javnom sektoru, računovodstvo, proračunski nadzor i druga pitanja koja se vezuju za upravljanje javnim financijama uređuju se Zakonom o proračunu (NN 87/08,136/12, 15/15). Proračun se u Republici Hrvatskoj sastoji od tri razine: državni proračun(ministarstva, zavodi, državne agencije, sudovi, fakulteti i dr.), proračun izvanproračunskih korisnika (Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Hrvatske vode i dr.) te proračun jedinica lokalne, područne (regionalne) samouprave (grad Zagreb, županije, gradovi i općine).

3.1. Definiranje pojma proračuna

„Proračun = budžet- izrađeni prijedlog (plan) prihoda i rashoda državne ili druge gospodarske jedinice“(Budimir V. 2017:2)

„Državni proračun je akt kojim se procjenjuju prihodi i primici te utvrđuju rashodi izdaci države za jednu godinu, u skladu sa zakonom, a donosi ga Hrvatski sabor „(Zakon o proračunu,2008: NN ,136/12,15/15 čl. 3.)

„Riječ budžet potječe od francuske riječi *bougette* i engleske riječi *budget*, a označava vrećicu ili kožnu torbu u kojoj su se nalazili podaci o državnim приходima i rashodima a koje je ministar financija predočavao parlamentu. U kasnijim razdobljima riječ budžet se sve više odnosi na sami dokument – izrađeni zakonski prijedlog prihoda i rashoda države. Danas se

kod nas umjesto riječi budžet rabi riječ proračun, što nije nova riječ, jer se ranije upotrebljavala da označi plan prihoda i rashoda. (Vašiček i Vašiček, 2016:27)

Prethodno je navedeno kako proračun predstavlja izrađeni plan prihoda i rashoda države. Proračunska sredstva koriste se za financiranje rashoda, programa i funkcija državnih tijela i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te drugih proračunskih i izvanproračunskih korisnika. Proračunski prihodi i primici te rashodi i izdaci iskazuju se prema bruto – načelu. Ostala temeljna obilježja proračuna odnose se na to da je proračun javni dokument, da je to akt koji donosi Sabor, odnosno predstavničko tijelo, da se donosi za određeno razdoblje, odnosno proračunsku godinu, mora biti transparentan i uravnotežen što se postiže tijekom proračunske godine izmjenama i dopunama proračuna te po usvajanju predstavlja obvezni okvir djelovanja.

3.2. Funkcije i aspekti proračuna

Tri su osnovne funkcije proračuna. To su alokacijska, distribucijska i stabilizacijska. Alokacijska funkcija proračuna vidljiva je prilikom optimalne raspodjele javnih sredstava radi zadovoljavanja javnih potreba. Distribucijska funkcija proračuna odnosi se na preraspodjelu dohotka dok se stabilizacijska funkcija javlja u slučajevima kada se gospodarski sustav izbaci iz ravnoteže. U slučaju neravnoteže gospodarskog sustava potrebno je provoditi mjere ekonomske politike kako bi se sustav vratio u ravnotežu.

Proračun kao najvažniji financijski instrument države ima svoj financijski, pravni, politički, ekonomski i socijalni aspekt. Financijski aspekt proračuna vidljiv je prilikom usklađivanja javnih potreba i potrebnih financijskih sredstava za njihovu realizaciju. Financijski aspekt proračuna važan je prilikom utvrđivanja izvora i korisnika sredstava. Pravni aspekt proračuna vidljiv je iz pravnih odnosa koji nastaju među raznim subjektima tijekom proračunskog procesa. Politički aspekt proračuna očituje se u tome što samo donošenje proračuna predstavlja politički čin koji služi za provođenje određenih političkih ciljeva. Ekonomski aspekt vidljiv je u tome što se proračunom usklađuju javne potrebe s gospodarskim razvojem. Taj aspekt naglašen je svagdje gdje država intervenira te djeluje na gospodarska kretanja. Socijalni aspekt proračuna vidljiv je iz toga što proračun služi redistribuciji dohotka radi osiguranja podjednakih mogućnosti zadovoljavanja javnih potreba svih pojedinaca.

3.3. Ciljevi i zadaci proračuna

Najvažniji financijski instrument države je proračun koji se sastoji od procjene prihoda i primitaka te utvrđenih rashoda i izdataka države za određeno proračunsko razdoblje, koji su u funkciji realizacije prioriteta, ciljeva i zadataka države njezinih tijela.

Ciljevi sustava proračuna su:

- „po proračunskom instrumentariju osigurati provedbu makroekonomske politike i postići željenu razinu i dinamiku gospodarske aktivnosti
- održati gospodarsku stabilnost, postići punu zaposlenost, te kontrolu inflacije
- osigurati predviđeni nivo zadovoljena javnih potreba
- postići očekivanu razinu raspoloživih prihoda
- osigurati kontrolu trošenja javnog (državnog) novca
- organizirati računovodstvenu evidenciju koja će osigurati točne i ažurne podatke o iznosima primitaka i izdataka tj. osigurati nadzor nad izvršenjem proračuna
- na temelju ažurne računovodstvene evidencije omogućiti utvrđivanje odstupanja ostvarenog od očekivanog što će pravodobno upozoriti na dolazeće probleme
- implementirati sustav proračuna koji će biti adekvatan političkoj, ekonomskoj, socijalnoj slici države i komparativan u odnosu na druge zemlje“.(Vašiček i Vašiček, 2016:29)

3.4. Struktura i sadržaj proračuna

Sastavni dijelovi proračuna su opći dio koji se sastoji od računa prihoda i rashoda i računa financiranja te posebni dio koji se sastoji od plana rashoda i izdataka proračunskih korisnika. U posebnom dijelu proračuna plan rashoda i izdataka proračunskih korisnika iskazuje se po vrstama, koje su raspoređene po programima koji se sastoje od aktivnosti i projekata . Proračun jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave uz opći i posebni dio sadrži još i plan razvojnih programa. Plan razvojnih programa jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave predstavlja dokument koji se sastoji od ciljeva i prioriteta razvoja jedinice za trogodišnje razdoblje.

Slika 3. Posebni dio proračuna Požeško – slavonske županije za 2021. godinu

POŽEŠKO SLAVONSKA ŽUPANIJA				
POSEBNI DIO PRORAČUNA				
za razdoblje od 2021. do 2023. godine				
SVEUKUPNO				
703.622.256,34 646.446.663,93 650.210.873,93				
KONTO	VRSTA RASHODA I IZDATAKA	PLAN 2021	PROJEKCIJA 2022	PROJEKCIJA 2023
Razdjel 1000	R- URED ŽUPANA	370.000,00	370.000,00	370.000,00
Glava 1001	URED ŽUPANA	370.000,00	370.000,00	370.000,00
	11 OPĆI PRIHODI I PRIMICI - PSŽ	370.000,00	370.000,00	370.000,00
Izvor financ.	111 OPĆI PRIHODI I PRIMICI - PSŽ	370.000,00	370.000,00	370.000,00
Program	1001 PRIPREMA I DONOŠENJE AKATA I MJERA IZ NADLEŽNOSTI UREDA	370.000,00	370.000,00	370.000,00
Aktivnost	AKIVNOST IZ NADLEŽNOSTI UREDA	170.000,00	170.000,00	170.000,00
Funk. klas.	0111 Izvršna i zakonodavna tijela	170.000,00	170.000,00	170.000,00
3	Rashodi poslovanja	170.000,00	170.000,00	170.000,00
32	Materijalni rashodi	50.000,00	50.000,00	50.000,00
329	Ostali nespomenuti rashodi poslovanja	50.000,00		
37	Naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade	50.000,00	50.000,00	50.000,00
372	Ostale naknade građanima i kućanstvima iz proračuna	50.000,00		
38	Ostali rashodi	70.000,00	70.000,00	70.000,00
381	Tekuće donacije	70.000,00		
Aktivnost	PRORAČUNSKA PRIČUVA	200.000,00	200.000,00	200.000,00
Funk. klas.	0111 Izvršna i zakonodavna tijela	200.000,00	200.000,00	200.000,00
3	Rashodi poslovanja	200.000,00	200.000,00	200.000,00
38	Ostali rashodi	200.000,00	200.000,00	200.000,00
385	Izvanredni rashodi	200.000,00		
Razdjel 2000	R- TAJNIŠTVO	11.688.875,00	9.617.625,00	11.112.625,00

Izvor: Požeško – slavonska županija, informacijski sustav riznice.

3.5. Proračunski prihodi i proračunski rashodi kao elementi proračunskog sustava

Elementi koji čine proračunski sustav su: proračunski prihodi i primici, proračunski rashodi i izdaci koji pripadaju državi i jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave te državna riznica. Radi postizanja što bolje raspodjele i kontrole elementi proračunskog sustava iskazuju se prema proračunskim klasifikacijama. Prema Zakonu o proračunu (zakon o proračunu 2008: čl. 3.) proračunske klasifikacije dijele se na organizacijsku, ekonomsku, funkcijsku, lokacijsku, programsku te izvori financiranja.

Proračunskim приходima nazivaju se svi prihodi i primici novca koji su predviđeni proračunom te se dijele na prihode poslovanja i prihode od prodaje nefinancijske imovine.

Proračunski prihodi koji pripadaju u skupinu prihoda poslovanja su:

- ✓ prihodi od poreza,
- ✓ prihodi od doprinosa
- ✓ pomoći iz inozemstva i od subjekta unutar proračuna,
- ✓ prihodi od imovine,
- ✓ prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi,
- ✓ prihode od prodaje proizvoda i roba te pruženih usluga i prihodi od donacija,
- ✓ prihodi iz nadležnog proračuna i od HZZO-a temeljem ugovornih obveza te kazne, upravne mjere.

Proračunski prihodi koji pripadaju u skupinu prihoda od prodaje nefinancijske imovine se klasificiraju prema vrstama prodane nefinancijske imovine.

Proračunski rashodi i izdaci , kako državnog proračuna tako i proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave dijele se na:

- ✓ rashode poslovanja,
- ✓ rashode za nabavu nefinancijske imovine,
- ✓ izdatke za financijsku imovinu i otplate zajma

U skupinu proračunskih rashoda poslovanja pripadaju:

- ✓ rashodi za zaposlene,
- ✓ materijalni rashodi,
- ✓ financijski rashodi,
- ✓ subvencije,
- ✓ pomoći dane u inozemstvo i unutar općeg proračuna,
- ✓ naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade,
- ✓ ostali rashodi.

Proračunski rashodi za nabavu nefinancijske imovine ili kapitalni rashodi su takvi rashodi koji služe za nabavu kratkotrajne ili dugotrajne, proizvedene ili ne proizvedene imovine.

Proračunski izdaci za financijsku imovinu i otplate zajma dijele se na izdatke za:

- ✓ dane zajmove,
- ✓ vrijednosne papire, dionice i udjele u glavnici,
- ✓ otplatu glavnice primljenih zajmova.

3.6. Proračunski poslovni proces

Tri su temeljne faze proračunskog ciklusa :

1. Planiranje, izrada i donošenje proračuna.
2. Izvršavanje proračuna, računovodstvo i financijsko izvještavanje.
3. Nadzor i revizija proračuna

Proračun predstavlja javni dokument za određeno obračunsko razdoblje a najčešće je to godina dana. Jedan od sudionika u procesu pripreme takvog dokumenta, odnosno proračuna na državnoj razini je Hrvatski sabor. Hrvatski sabor je tijelo koje nakon provedene rasprave u Saboru odobrava državni proračun a skupštine i vijeća jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave odobravaju svoje proračune. Vlada Republike Hrvatske predlaže i izvršava proračun. Vlada Republike Hrvatske kao nositelj izvršne vlasti definira strategiju i strukturu državnog proračuna na način da utvrđuje ukupne raspoložive prihode, način njihove potrošnje te alokaciju iznosa na pojedine funkcije države i programe. Vlada Republike Hrvatske je ta koja definira strategiju ukupnog državnog proračuna dok je poglavarstva jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave na svojoj razini predviđaju. Također, jedni od ključnih sudionika u procesu pripreme proračuna su Ministarstva i agencije. U samoj pripremi proračuna unutar proračunskog procesa najvažniju ulogu ima Ministarstvo financija koje koordinira aktivnosti između Vlade i korisnika državnog proračuna na način da je nadležno za upravljanje cjelokupnim javnim prihodima i funkcijama riznice. Posljednji najvažniji sudionici u procesu pripreme su proračunski korisnici koji samostalno izrađuju svoje dionice proračuna u skladu sa danim smjernicama i u okviru raspoloživih prihoda. Proračunskim korisnicima za ostvarivanje njihovih financijskih planova financijska se sredstva osiguravaju u proračunu u iznosu utvrđenim u posebnom dijelu proračuna i prema određenim nositeljima sredstava po utvrđenim pojedinim stavkama. Državna riznica, odnosno Sektor za pripremu državnog proračuna utvrđuje financijske planove proračunskih korisnika te ih dostavlja Sektoru za izvršenje državnog proračuna. Proračunsko planiranje lokalnog i područnog proračuna obavlja se na isti način kao i planiranje središnjeg proračuna.

Tri su vrste proračuna, ovisno o pristupu planiranja:

1. Linijski proračun – najmanje razvijeni oblik u kome su rashodi organizirani po ekonomskoj klasifikaciji.
2. Proračun po programima – sadrži rashode i izdatke po programima te ima za cilj pokazati učinkovitost i svrhovitost državnih i drugih tijela u realizaciji programa koje provode te postizanju njihovih ciljeva.

3. Proračun na temelju učinka – često se koristi naizmjenično sa proračunom po programima.

Prethodno je navedeno kako su jedni od najvažnijih sudionika u proračunskom procesu Ministarstva i druga državna tijela. Ministarstva i druga državna tijela sudjeluju u procesu planiranja i izrade proračuna na način da su dužna izraditi te i dostaviti Ministarstvu financija svoje strateške planove za razdoblje od tri godine.

Strateško planiranje ministarstava predstavlja proces izrade strateških planova ministarstava i drugih državnih tijela koja sadrže strateške ciljeve, njihov način ispunjavanja, sustav praćenja postizanja rezultata te procjene rezultata. Na temelju tih strateških planova od strane Ministarstva, Ministarstvo financija izrađuje strategiju Vladinih programa za trogodišnje razdoblje u suradnji sa središnjim tijelom državne uprave nadležnim za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske unije. Ministarstvo financija strategiju Vladinih programa predlaže Vladi na usvajanje koja je temelj za donošenje nacrtu smjernica ekonomske i fiskalne politike za trogodišnje razdoblje koje su neophodne za donošenje proračuna. „Smjernice koje izrađuje Ministarstvo financija i predlaže ih vladi, koja ih je dužna donijeti sadrže:

- Strateške ciljeve ekonomske i fiskalne politike Republike Hrvatske.
 - Osnovne makroekonomske pokazatelje Republike Hrvatske.
 - Osnovne pokazatelje fiskalne politike Republike Hrvatske.
 - Procjenu prihoda i rashoda te primitaka i izdataka svih razina općeg proračuna.
 - Prijedlog visine financijskog plana po razdjelima organizacijske klasifikacije, koji sadrži visinu financijskog plana za prethodnu proračunsku godinu i tekuću proračunsku godinu, te prijedlog visine financijskog plana za sljedeću proračunsku godinu i za sljedeće dvije.
 - Predviđene promjene javnog duga i strategiju upravljanja javnim dugom“.
- (Vašiček i Vašiček, 2016:37)

Nakon donesenih smjernica koje Vlada usvaja zaključkom, Ministarstvo financija dostavlja ministarstvima i drugim državnim tijelima te izvanproračunskim korisnicima upute za izradu prijedloga državnog proračuna koje sadrže osnovne ekonomske pokazatelje iz smjernica ekonomske i fiskalne politike, način izrade i rokove za izradu. Na temelju prethodno navedenih smjernica i uputa za izradu prijedloga državnog proračuna Ministarstvo

financija sastavlja i dostavlja upute koje se odnose na izradu proračuna Jedinica lokalne i Područne (regionalne) samouprave. Nakon primitka uputa od strane Ministarstva financija, Upravno tijelo za financije izrađuje upute za izradu proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave te ih dostavlja svim proračunskim i izvanproračunskim korisnicima proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave. Na temelju tih uputa za izradu prijedloga državnog proračuna proračunski korisnici izrađuju prijedlog financijskog plana koji su dužni dostaviti ministarstvima i drugim državnim tijelima do 15 rujna tekuće godine dok su Ministarstva i druga državna tijela usklađene prijedloge dužna dostaviti Ministarstvu financija do kraja rujna tekuće godine. U zakonu je navedeno kako prijedlog financijskog plana koji dostavljaju korisnici na svim razinama mora sadržavati prihode i primitke iskazane po vrstama, rashode i izdatke za razdoblje od tri godine, razvrstane prema proračunskim klasifikacijama te obrazloženje prijedloga financijskog plana.

Upravna tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave izrađuju prijedlog plana razvojnih programa s obrazloženjem koji predlažu upravnom tijelu nadležnom za proračunskog korisnika. Prijedlog plana razvojnih programa donosi se na temelju strateških dokumenata koji su namijenjeni razvoju jedinice lokalne i područne samouprave.

Unutar prvog dijela proračunskog procesa nalazi se i postupak donošenja proračuna. Postupak donošenja proračuna polazi od toga da Ministarstvo financija i upravno tijelo za financije JLP(R) S nakon primitka prijedloga financijskih planova iste razmotri i uskladi s procijenjenim prihodima i primicima. Nakon razmatranja i usklađivanja Ministarstvo financija, odnosno upravno tijelo za financije izrađuje nacrt proračuna za proračunsku godinu i projekciju za sljedeće dvije godine. Izrađeni nacrt i projekcije dostavlja Vladi, odnosno poglavarstvu. U slučaju neslaganja prilikom rasprave o predloženom državnom proračunu ministar financija izrađuje izvještaj za predsjednika Vlade na kome je konačna odluka. Prijedlog proračuna i projekcija utvrđuje Vlada, odnosno poglavarstvo te ga podnosi Saboru, odnosno predstavničkom tijelu na donošenje. Predstavničko tijelo JLP(R)S odnosno, načelnik, gradonačelnik i župan dostavlja Ministarstvu financija proračun i projekcije, odluku o izvršavanju proračuna te izmjene i dopune u roku od 15 dana od dana stupanja na snagu.

Drugi dio proračunskog poslovnog procesa odnosi se na izvršavanje proračuna, računovodstvo i financijsko izvještavanje. Izvršavanje proračuna definiramo kao ostvarivanje prihoda i izvršavanje rashoda utvrđenih proračunom. Ministarstva i tijela državne vlasti u okviru svoje nadležnosti vode brigu o izvršenju proračuna. „ Kao jedan od mogućih

organizacijskih oblika upravljanja javnim prihodima i rashodima pojavila se državna riznica ili riznica lokalnih jedinica. Potreba za državnom riznicom izrasla je iz toga što su proračunski subjekti koji imaju zakonske i javne ovlasti voditi brigu o javnim prihodima i javnim rashodima međusobno razdvojeni, državna riznica povezuje javne prihode i javne rashode u cjelinu – jedinstveni sustav proračuna“.(Vašiček i Vašiček, 2016: 41). Državna riznica predstavlja poslovanje putem jedinstvenog novčanog računa preko kojeg se obavljaju sve transakcije državnog proračuna. Računovodstvenim okvirom proračunskog procesa uređena je primjena modificiranog načela nastanka događaja, sustavno uređenje računskog plana sukladno međunarodnim ekonomskim i funkcijskim klasifikacijama javnog sektora te izgradnja transparentnog sustava financijskog izvještavanja. Rezultat računovodstvenog okvira su računovodstvene informacije koje imaju definiran okvir, pravila obrade i prezentiranja. Ciljevi financijskog izvještavanja su prezentiranje informacija o financijskom položaju i uspješnosti poslovanja poslovnog subjekta, osiguravanje informacija o usklađenosti proračunske potrošnje sa zakonskim okvirima i ograničenjima te osiguranje informacijskog temelja za upravljanje i nadzor pojedinog proračunskog korisnika i države u cjelini. Izvještavanje o procesu izvršenja proračuna mora osigurati potpune, točne i pouzdane informacije o svim postupcima javne potrošnje.

Output računovodstvenog procesa odnosno, računovodstvene informacije predstavljaju bitnu informacijsku podlogu za donošenje poslovnih odluka i u tom smislu su podrška funkciji upravljanja.“ Sadržaj i struktura računovodstvenog i izvještajnog sustava sve se više promatra u funkciji povećanja učinkovitosti financijskog upravljanja i ocjene javnog menadžmenta, a ne samo u funkciji izvršenja ciljeva proračuna“. (Vašiček i Vašiček, 2016:49)

Treći dio proračunskog poslovnog procesa odnosi se na nadzor i reviziju proračuna. Nadzor proračuna predstavlja inspeksijski nadzor korištenja proračunskih sredstava. Svrha proračunskog nadzora je zakonitost, svrhovitost i pravodobnost korištenja proračunskih sredstava te pridržavanje i primjena zakona i drugih propisa. Organiziran je u Republici Hrvatskoj prema sljedećim oblicima: proračunski nadzor, državna revizija, unutarnja revizija te sustav financijskog upravljanja i kontrole. Temelj za nadzor izvršenja proračuna su računovodstveni podaci koji se prezentiraju u formi financijskih izvještaja.

Vremenski prikaz proračunskog poslovnog procesa:

U ožujku se izrađuju upute za izradu strateških planova od strane Ministarstva financija, nakon toga u mjesecu travnju ministarstva izrađuju strateške planove za trogodišnje razdoblje te sredinom svibnja Vlada donosi strategiju. Nakon donesene strategije od strane Vlade Ministarstvo financija izrađuje nacrt smjernica ekonomske i fiskalne politike na kraju mjeseca

svibnja. Sredina lipnja rezervirana je za smjernice koje donosi Vlada te kraj lipnja kada se izrađuju upute za izradu prijedloga državnog proračuna. Početak i kraj srpnja predviđeni su za dostavljanje usklađenih prijedloga financijskih planova proračunskih korisnika te na kraju nadležna ministarstva dostavljaju usklađene prijedloge financijskih planova ministarstvu financija. U mjesecu listopadu Ministarstvo financija izrađuje nacrt proračuna za proračunsku godinu i projekcije za dvije godine. Nakon izrađenog nacrta proračuna, Vlada utvrđuje prijedlog proračuna i projekcija te ih dostavlja Saboru te na kraju Sabor kao predstavničko tijelo donosi proračun.

4. DRŽAVNA RIZNICA KAO ORGANIZACIJSKI OBLIK UPRAVLJANJA

Godine 1997. Vlada Republike Hrvatske donijela je Odluku o prijelazu dijela proračunskih korisnika na izravnu isplatu sa jedinstvenog računa riznice što se smatra početkom uspostavljanja poslovanja putem jedinstvenog računa riznice. Takvo korištenje poslovanja putem jedinstvenog računa počelo se koristiti 2020. godine kada je razvijena informatička podrška i stvorene osnove jedinstvenog računovodstvenog - financijskog informacijskog sustava riznice. U proračunskom sustavu državna riznica je ta koja uspostavlja jedinstveni odnos između javnih prihoda i javnih rashoda kao cjeline te osigurava potpuno i cjelovito ostvarivanje predviđenih ciljeva javnog sektora. Racionalno i usklađeno gospodarenje javnim novcem značajno je za cjelokupno gospodarstvo te omogućuje efikasno vođenje makroekonomske politike i usmjeravanje ukupnog socijalnog i ekonomskog razvoja zemlje.

4.1. Definiranje riznice

Riznica predstavlja organizacijski sustav upravljanja javnim prihodima i javnim izdacima.

Državna riznica predstavlja upravnu organizaciju u okviru Ministarstva financija koja obuhvaća prikupljanje i trošenje javnih prihoda te kontrolirano usmjeravanje sredstava iz državnog proračuna prema proračunskim korisnicima.

„Pojam riznice odgovara pojmu trezora ili blagajne u kojoj se čuva državna imovina. Ona pretpostavlja slijevanje svih državnih prihoda na jedinstveni račun proračuna kako bi se u svako vrijeme znala raspoloživa sredstva i njima pravilno gospodarilo u smislu da se trenutačni manjkovi nadoknađuju trenutačnim viškovima“ .(Čulo i Morović, 2018 :189)

4.2. Cilj Državne riznice

Državna riznica predstavlja sustav koji upravlja javnim novcem. Cilj Državne riznice i njezine uspostave je postizanje racionalizacije proračunskog poslovanja. Racionalizacija proračunskog poslovanja znači da se sve financijske transakcije kod proračunskih korisnika obavljaju preko jedinstvenog računa riznice. Jedinstveni račun riznice za obavljanje svih financijskih transakcija nalazi se u depozitu Hrvatske narodne banke.

4.3. Poslovi državne riznice

Poslovi državne riznice kao upravne organizacije su:

- „ izrada prijedloga za planiranje financiranja javnih potreba na razini države, lokalne i područne(regionalne) samouprave i izvanproračunskih fondova te državnoga proračuna,
- Obavljanje poslova konsolidacije proračuna,
- Izvršavanje državnog proračuna,
- Postupak pripreme i registriranja kapitalnih projekata,
- Upravljanje portfeljom javnoga duga,
- Registriranje neposrednih i uvjetnih obveza po javnom dugu, kao i ugovaranje kreditnih zaduženja,
- Pripremanje prijedloga odluka o izdavanju državnih jamstava,
- Nadzor nad izdavanjem jamstava,
- Poslove proračunskog nadzora radi osiguranja zakonitog i svrhovitoga korištenja proračunskih sredstava,
- Državno računovodstvo,
- Normativno- pravne poslove i poslove razvoja i podrške poslovno – informacijskom sustavu državne riznice, te
- Poslove financijskog upravljanja sredstvima pomoći Europske unije putem Nacionalnog fonda“. (Čulo i Morović, 2018: 189)

4.4. Ustrojstvo državne riznice

Državna riznica može biti ustrojena kao posebno ministarstvo državne riznice koje se nalazi u istoj razini kao ministarstvo financija ili kao upravna organizacija ministarstva financija.

U Republici Hrvatskoj državna riznica je ustrojena kao upravna organizacija ministarstva financija. Organizacijski sustav funkcioniranja državne riznice sastoji se od sektora i odjela. Tri su sektora u organizacijskom ustroju državne riznice: sektor za pripremu državnog proračuna, sektor za izvršavanje državnog proračuna i sektor za upravljanje javnim dugom. „ U okviru sektora organizirani su sljedeći odjeli:

- Odjel za pripremu proračuna središnje države
- Odjel za izvršavanje državnog proračuna
- Odjel zaduživanja
- Odjel za unapređenje sustava
- Odjel proračunskog nadzora
- Odjel za pripremu proračuna središnje države
- Odjel za državno računovodstvo i financijsko izvještavanje
- Odjel za evidenciju javnog duga i državnih jamstava i garancija“(Srb i Čulo, 2006:269

Provedeno organizacijsko ustrojstvo državne riznice predstavlja sustav koji upravlja javnim novcem

Različitost ustrojstva državne riznice proizlazi iz prethodno navedenog načina organizacije, kao zasebno ministarstvo ili kao dio ministarstva te funkcija koje izvršava.

4.5. Funkcije državne riznice.

Temeljna funkcija državne riznice je upravljanje novcem čija je svrha pravodobno osigurati potpune i istinite podatke o priljevu i odljevu novčanih sredstava na računima države. Temeljna funkcija riznice sastoji se od : upravljanja likvidnošću države na dnevnoj bazi, upravljanja državnim novcem koji je prikupljen ali trenutno nije potreban za tekuće obveze te upravljanja javnim dugom. Državna riznica prilikom obavljanja svoje primarne funkcije polazi od izgradnje odgovarajuće zakonske regulative za ostvarivanje prihoda i primitaka te izvršavanju izdataka, polazi od temeljnih makroekonomskih pretpostavki, strukturiranja i donošenja proračuna, upravljanja novčanim sredstvima, globalne procjene rasta zajedničkih poreznih prihoda i izvora od zaduživanja, izvršenja proračuna,

računovodstvenih i informatičkih evidencija i standarada, unutarnje kontrole i revizije poslovanja riznice.

Osim temeljne funkcije upravljanja javnim novcem, državna riznica obavlja i funkcije:

- Planiranja i izvršenja proračuna u cjelini te
- Ustrojava odgovarajući sustav informiranja.

4.6. Princip poslovanja državne riznice

Svi financijski poslovi središnje države obavljaju se putem jedinstvenog novčanog računa koji se nalazi u depozitu Hrvatske narodne banke sa svrhom što veće racionalizacije u upravljanju javnim novcem te istovremenog osiguranja autonomnosti proračunskih korisnika prilikom raspolaganja proračunskim sredstvima. Državna riznica funkcionira na temelju suvremenog i jedinstvenog financijsko – računovodstvenog informacijskog sustava na temelju kojim su obuhvaćene sve proračunske transakcije uz povezanost svih proračunskih korisnika koje se bilježe prema standardiziranim knjigovodstvenim principima, pravilima i načelima. Takav temelj funkcioniranja i organizacije državne riznice osigurava učinkovito financijsko planiranje, osigurava upravljanje likvidnošću državnog proračuna te osigurava racionalnije trošenje proračunskih sredstava što za posljedicu ima brži opticaj i manje zadržavanje novca na računima platnog prometa. Računi proračunskih korisnika predstavljaju vrstu knjigovodstvenog računa – podračuna. Preko tog podračuna analitički se prate i obrađuju zahtjevi za plaćanje. Sustav riznice treba biti organiziran da može procesirati sve poslovne procese i transakcije. Završni korak u izgradnji infrastrukture za poslovanje putem državne riznice je povezivanje nižih razina korisnika proračuna u jedinstveni informacijski sustav riznice čijim se ostvarivanjem postavlja temelj za postupno zatvaranje računa nižih razina i njihovo povezivanje u jedinstveni račun riznice. Proračunski korisnici nakon povezivanja u informacijski sustav riznice dužni su u sustav evidentirati sve proračunske procese. Tu se misli na: financijskog plana, odobrenog proračuna, zahtjeva za plaćanje, rezervacije te nastanka obveza. Informacijski sustav automatski provjerava svaku transakciju s proračunskim mjestom u nadležnom proračunu te njihovu usklađenost te se na taj način ostvaruje kontrola izvršenja proračuna.

Slika 4. Riznica

Izvor:

https://www.google.com/search?q=riznica+prora%C4%8Duna&tbm=isch&ved=2ahUKEwin1PiT0bzxAhUUiv0HHQm6AOcQ2-cCegQIABAA&oq=riznica+prora%C4%8Duna&gs_lcp=CgNpbWcQAzIECAAQGDIECAAQGD0CCAA6BAgAEB46BAgAEBM6CAgAEAUQHhAT0gYIABAeEBNQu9wBWM (14.06.2021.)

Učinci poslovanja putem sustava državne riznice očituju se u postizanju gospodarske i financijske sigurnosti i stabilnosti proračunskih subjekata. Riznično poslovanje pruža točne i pravovremene informacije, osigurava efikasno upravljanje novcem, omogućuje održavanje likvidnosti te učinkovite računovodstvene i financijske usluge. Kako na razini države tako i na razini jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave

5. DRŽAVNA RIZNICA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Republika Hrvatska je nakon proglašenja državne samostalnosti i suverenosti postavila cilj uspostave kontrole i upravljanja javnim prihodima i rashodima. Da bi postigla takav cilj Republika Hrvatska je morala provesti reformu proračunskog sustava te uspostaviti državnu riznicu. Državna riznica kao upravna organizacija Ministarstva financija ustrojena je na temelju Uredbe o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva financija koju je 2000.godine donijela Vlada Republike Hrvatske. Ta upravna organizacija predstavlja važan element proračuna koji organizacijski i informacijski objedinjuje temeljne procese i funkcionalnosti unutar proračunskog sustava.

5.1. Pravni okvir upravljanja javnim financijama u Republici Hrvatskoj

U Republici Hrvatskoj temeljni propisi na kojim se uređuje upravljanje javnim financijama su:

- a) Zakon o proračunu – sadrži odredbe koje se odnose na sva pitanja vezana uz upravljanje javnim financijama.
- b) Zakon o fiskalnoj odgovornosti – donesen s ciljem osiguranja i održavanja fiskalne odgovornosti, transparentnosti i srednjoročne i dugoročne održivosti javnih financija.
- c) Zakon o sustavu unutarnjih financijskih kontrola u javnom sektoru – sadrži osnovne elemente sustava unutarnjih kontrola radi pružanja pomoći javnom sektoru.
- d) Zakon o državnoj reviziji – uređuje osnivanje, ustrojstvo, nadležnost, način rada te druga pitanja koja se odnose na rad Državnog ureda za reviziju.

5.2. Sustava riznice u Republici Hrvatskoj

Državna riznica zadužena je za upravljanje državnim financijama koja se uspostavlja kao sustav učinkovitog upravljanja državnim novcem i javnim dugom te kao nositelj odgovornosti za izvršenje proračuna i kontrole potrošnje proračunskih sredstava. Sustav riznice u Republici Hrvatskoj sastoji se od središnje državne riznice ustrojene u Ministarstvu financija i područne riznice koje su ustrojene u ministarstvima i ostalim državnim tijelima. Jedinstveni informacijski sustav posluje na način da povezuje područne riznice sa središnjom državnom riznicom u Ministarstvu financija koje obavljaju decentralizirane proračunske aktivnosti pripreme i izrade prijedloga svog financijskog plana te izvršavanje plaćanja na njegov teret.

5.3. Informacijski sustav državne riznice

Državna riznica funkcionira na temelju suvremenog i jedinstvenog financijsko – računovodstvenog informacijskog sustava. Na temelju tog sustava su obuhvaćene sve proračunske transakcije uz povezanost svih proračunskih korisnika koje se bilježe prema standardiziranim knjigovodstvenim principima, pravilima i načelima. Informacijski sustav državne riznice te drugi povezani sustavi podržavaju temeljne proračunske procese, pripreme, izrade te izvršavanja proračuna, računovodstva i izvještavanja kako u središnjoj državnoj riznici tako i u područnim riznicama proračunskih korisnika. Sustav državne riznice temelji se na informacijskoj tehnologiji SAP. Uz SAP sustav koriste se i web aplikacije za proračunske klasifikacije(PK), proračunska obrazloženja (PO), procjenu fiskalnog učinka (PFU) i sustav za upravljanje incidentima i promjenama (SUIP). Aplikacijama se pristupa s jedinstvenog internetskog portala državne riznice dok je upravljanje ovlaštenjima objedinjeno i na jednom se mjestu održava baza korisnika. Unutar središnjeg SAP sustava dograđen je i sustav za razmjenu elektroničkih dokumenata (FMIS *Gateway*).

U Republici Hrvatskoj, u proteklih deset i više godina postignuti su značajni rezultati u obavljanju temeljnih funkcija u okvirima državne riznice. Prvi rezultati vidljivi su usvajanjem Zakona o proračunu 2009. godine čime je postignut značajan napredak u procesu planiranja i izrade državnog proračuna. „Uveden je proces strateškog planiranja kroz izradu strateških planova i trogodišnje Strategije Vladinih programa kako bi strateški prioriteti i ciljevi vladine

politike izravno utjecali na alokaciju sredstava unutar proračuna“.(Ministarstvo financija, 2021., Strateško planiranje, <https://mfin.gov.hr/proracun-86/86>. url. (23.06.2021.) Nakon strateškog planiranja, uveden je višegodišnji proračunski okvir koji se sastoji od donošenja proračuna za jednu godinu te projekcija za naredne dvije godine. Svrha uvođenja višegodišnjeg proračunskog okvira je bolji i duži uvid u proračun te bolja kontrola fiskalnih rizika. Također je izrađena web aplikacija za unos podataka o procjeni fiskalnog učinka zakona i drugih propisa na državni proračun kao jednog od ključnih instrumenata dobrog fiskalnog upravljanja. Kao važan dio proračunskog dokumenta 2010. godine izrađena je web aplikacija za proračunska obrazloženja kako bi se postigla jednoobraznost njihove izrade u koju su proračunski korisnici unosili svoje obrazloženje. U svrhu poboljšanja funkcija državne riznice postiglo se povećanje sveobuhvatnosti državnog proračuna, uvođenje dva limita za proračunske korisnike, uspostavljen je novi sustav financiranja jedinica JLP(R)S, izgradnja jedinstvenog računa državnog proračuna, uspostava sustava kontrole izvršavanja rashoda i izdataka u odnosu na izvor financiranja te mnoge druge uspostave i izgradnje sustava radi što boljeg poslovanja. Rad na unapređivanju i mjerama modernizacije i razvoja sustava državne riznice nastavit će se i u budućnosti i to u smislu poboljšanja kvalitete proračunskog planiranja i izrade proračuna, unapređivanju računovodstvenog sustava i sustava financijskog izvještavanja te moderniziranja procesa upravljanja likvidnošću i izvršavanja državnog proračuna.

6. SUSTAV ŽUPANIJSKE RIZNICE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Temeljem provođenja opće reforme javnih financija i proračuna u Republici Hrvatskoj uvedena je državna riznica s ciljem racionalizaciji upravljanja javnim sredstvima. Cilj racionalizacije postavljen je zbog prisutnosti problema efikasnog upravljanja i kontrole u državnim financijama Republike Hrvatske. Zakon o proračunu u čl. 60 navodi kako proračuni jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave imaju jedan račun temeljem kojeg vrše sva plaćanja a proračunski korisnici jedan račun koji je dio računa riznice. Prednosti koje nudi takav sustav poslovanja odnose se na to da je povećana likvidnost JLP(R)S, osigurana je dodatna ušteda, nema zadržavanja novca na posebnim računima te se uspostavlja red i disciplina u upravljanju financijama.

Riznica na razini JLP(R)S predstavlja informacijski sustav upravljanja. On omogućuje JLP(R)S efikasno korištenje proračunskih sredstava te uspostavljanje reda i disciplinu prilikom upravljanja financijama.

6.1. Ciljevi uspostavljanja riznice

Sustav riznice nudi mogućnost ispunjavanja slijedećih ciljeva JLP(R)S:

- ✓ Efikasno korištenje javnih sredstava,
- ✓ Zakonit i efikasan poslovni proces,
- ✓ Kvalitetne i transparentne informacije o kretanju prihoda i rashoda, primitaka i izdataka,
- ✓ Kontrolu potrošnje

- ✓ Poboljšanje prilikom donošenja poslovnih odluka.

6.2. Prednosti uvođenja riznice JLP(R)S

Pored ispunjenja ciljeva, uspostava riznice nudi i prednost kvalitetne kontrole trošenja sredstava, transparentnost pri raspolaganju sredstvima koja pripadaju proračunskim korisnicima, prednost jednoobraznosti planiranja, praćenja te izvještavanja a samim time jednostavniju konsolidaciju, nudi kvalitetu internog nadzora, smanjenje mogućnosti pogreške, timski rad, uključuje menadžersku strukturu, zadovoljstvo građana JLP(R)S uslugama te integriranost računovodstvenog procesa

6.3. Informatički sustav riznice JLP(R)S

Funkcionalnost i cjelovitost informacijskog sustava riznice postiže se povezivanjem i uporabom aplikacije te jedne središnje baze podataka za sve proračunske korisnike i sva upravna tijela JLP(R)S. Infrastruktura riznice koja je potrebna za poslovanje proračunskog korisnika je sljedeća: posjedovanje PC računalo, internetska veza te web preglednik – Internet Explorer. Informacijski sustav ostavlja mogućnost korištenja riznice bez upotrebe prethodne instalacije aplikacije. Prednost koja se postiže time je u tome što se ovlašteni korisnik aplikacije može koristiti riznicom sa bilo kojeg računala putem preglednika Internet Explorera uz prethodnu identifikaciju korisnika. Navedeni model informatičkog sustava riznice ostavlja mogućnost bržeg, boljeg i kvalitetnijeg poslovanja u skladu sa zakonom.

U pravilu informacijski sustav riznice sastoji se od:

- plana proračuna,
- glavne knjige
- kadrovska evidencija, plaće i naknade
- materijalno knjigovodstvo i sitni inventar
- urudžbeni zapisnika

Slika. 5 Autorizacija riznice Požeško – slavonske županije.

The image shows a web browser window with the title 'Login page'. The page content is divided into a dark blue header and a dark blue sidebar on the left. The main content area is light gray and contains a login form. The form has two input fields: 'Korisničko ime' and 'Zaporka'. The password field is masked with dots. There is a 'Prijava' button next to the password field.

Izvor: Požeško – slavonska županija, Informacijski sustav Požeško – slavonske županije.

6.4. Faze uspostavljanja sustava riznice JLP(R)S

Prva faza uspostavljanja riznice na razini JLP(R)S odnosi se na povezivanje JLP(R)S sa proračunskim korisnicima. Potrebno je povezati sredstva proračunskih korisnika u proračunu sa rashodima za čije pokriće su sredstva namijenjena. Osnovni dokumenti koje je potrebno definirati za sve vrste poslovnih promjena i transakcija koje se javljaju prilikom poslovanja preko jedinstvenog računa riznice su zahtjev za plaćanje, zahtjev za preknjiženje, izvještaj o plaćenim rashodima te izvještaj o naplaćenim prihodima. Plaćanje putem jedinstvenog računa riznice pretpostavlja kvalitetnu i transparentnu razmjenu podataka između JLP(R)S i njenih proračunskih korisnika. JLP(R)S na temelju zahtjeva za plaćanje proračunskih korisnika plaća obveze korisnika direktno putem jedinstvenog računa riznice. Zahtjevi za plaćanje predstavljaju dokument za pripremu plaćanja nakon obavljene kontrole JLP(R)S. O izvršenom plaćanju JLP(R)S proračunski korisnik dobiva obavijest te potom zatvaraju obveze i evidentiraju primitak prihoda. Zahtjevi za plaćanje koji su realizirani predstavljaju knjigovodstvenu ispravu za unos poslovnih promjena u poslovne knjige odnosno u nadležni proračun te zatvaranje obveza i priznavanje prihoda kod proračunskog korisnika. U ovom slučaju nema potrebe za naknadnim usklađenjima jer su evidencije iste i kod proračuna i proračunskih korisnika. Usklađenja su potrebna u slučaju kada se sredstva prenose direktno na račune proračunskih korisnika u jednom iznosu te je korisnik dužan obavijestiti nadležni proračun o potrošnji radi evidentiranja rashoda u nadležnom proračunu.

Druga faza uspostavljanja odnosi se na povezivanje procesa planiranja, izvršavanja, računovodstva i izvještavanja. Temelj dobrog povezivanja procesa predstavlja uspostavljanje sustava dobrog programskog planiranja. U skladu s tim proces planiranja treba voditi povezujući ga sa ostalim proračunskim procesima izvršavanja i računovodstva. Razlog tome je da programe koji su definirani proračunom treba računovodstveno popratiti i informirati o uspješnosti njihova izvršavanja.

Treća faza se odnosi na uspoređivanje plana i izvještaja o izvršenju proračuna. U ovoj fazi problem se javlja kod uspoređivanja planiranih podataka i izvještaja o izvršavanju proračuna zbog prisutnih odstupanja.

Riznica JLP(R)S ustrojena je jednako kao i državna riznica, kao upravna organizacija samo na lokalnoj i regionalnoj razini i sa jednakim temeljnim funkcijama koje se odnose na

poslove pripreme i konsolidacije njihova proračuna, izvršavanja te izvještavanja proračuna. Također riznica JLP(R)S jednako tako kao i riznica na središnjoj razini nudi mogućnost bržeg i učinkovitijeg poslovanja u cilju ostvarivanja i zadovoljavanja javnih interesa svih građana jedinice a sve u skladu sa zakonom.

7. ORGANIZIRANJE ŽUPANIJSKE RIZNICE NA PRIMJERU POŽEŠKO – SLAVONSKE ŽUPANIJE

Prema Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi županija predstavlja teritorijalnu jedinicu koja se ustrojava radi obavljanja poslova od regionalnog interesa.

Svrha uspostavljanja riznice predstavlja efikasno korištenje javnih resursa i uspostavljanje financijske discipline prilikom obavljanja poslova kako na državnoj tako i na lokalnoj odnosno regionalnoj razini. Upravo s tom namjerom Požeško – slavonska županija donijela je odluku o uspostavljanju sustava riznice u svoje računovodstveno i financijsko poslovanje.

Slika 6. Požeško – slavonske županija

Izvor: Požeško – slavonska županija, dostupno na: https://www.google.com/search?rlz=1C1GCEU_hrHR926HR926&source=univ&tbm=isch&q=po%C5%BEe%C5%A1ko+slavonska+%C5%BEupanija&hl=hr&sa=X&ved=2ahUKEwiO8POs1LzxAhUdhP0HHXy-AtcQ7A16BAgDEC4&biw=1920&bih=969#imgrc=k9CU5S3ZVYd-aM&imgdii=NWVheWkOS (21.06.2021.)

7.1 Požeško –slavonska županija kao jedna od 20 hrvatskih županija

Požeško – slavonska županija smještena je u zapadnom dijelu Slavonije čije uređenje je podijeljeno na deset teritorijalnih jedinica odnosno pet gradova i pet općina. Gradovi u sastavu Požeško –slavonske županije su grad Požega gdje se nalazi sjedište županije, grad Pleternica te gradovi Pakrac, Lipik i Kutjevo. Općine su: Brestovac, Čaglin, Jakšić, Kaptol te općina Velika.

Slika 6. Ekonomski pokazatelji Požeško – slavonske županije

POKAZATELJI	VRIJEDNOST	UDIO U RH %
Površina	1.823	3,2
Br. stanovnika (2019)	66.256	1,6
BDP(2017), u tis	3.463.447	0,9
BDP(2017), p/c	49.604	
Prosječna mjesečna neto plaća(2018)	5.375	
Prihodi poduzetnika (2019)	4.697.540	0,6
Dobit poduzetnika(2019)	137.050	0,4
Robni izvoz(2019), tis.HRK	1.127.566	1
Robni uvoz (2019), tis HRK	785.984	0,4

Izvor: Izrada autora prema:“ Županije – razvojna raznolikost i gospodarski potencijal, HGK“2020/2021.

Poslovi koje Požeško –slavonska županija obavlja u granicama svoga samoupravnog djelokruga su poslovi školstva, zdravstva, prostorno i urbanističko planiranje, gospodarski razvoj te planiranje i razvoj mreže obrazovanih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova . Ustroj županije je sljedeći: Ured županice, Tajništvo, Gospodarstvo i graditeljstvo, Odjel za društvene djelatnosti, Odjel za proračun i financije, Ured za unutarnju reviziju te Upravni odjel za opću upravu i imovinsko pravne poslove. Požeško –slavonska županija ima obvezu da koordinira financijsko upravljanje svojim proračunskim korisnicima te nadzire upravljanje javnim resursima. Proračunski korisnici Požeško –slavonske županije su: Zavod za prostorno uređenje PSŽ, Regionalni koordinator razvoja PSŽ, Javna ustanova za upravljanje zaštićenim područjem PSŽ, osnovne škole(Braće Radića Pakrac, Dragutina Lermana Brestovac, Fra Kaje Adžića Pleternica, Grgura Viteza Poljanja, Ivana G.K. Velika, Lipik, Mladost Jakšić, Stjepana Radića Čaglin, V. Korajca Kaptol, V. Nadzora Trenkovo, Z. Turkovića Kutjevo, Osnovna glazbena škola), srednje škole (Glazbena škola Požega, Ekonomska škola Požega, Gimnazija Požega, Obrtnička škola Požega, Poljoprivredno – prehrambena škola Požega, Srednja škola Pakrac, Tehnička škola Požega.)Đački dom Požega, Dom za starije i nemoćne Požega, Dom za starije i nemoćne Velika, Dom zdravlja Požeško – slavonske županije, zavod za javno zdravstvo, Zavod za hitnu medicinu, Opća županijska bolnica Pakrac i bolnica Hrvatskih veterana, Opća županijska bolnica Požega te Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju Lipik. Izvanproračunski korisnik proračuna Požeško – slavonske županije je Županijska uprava za ceste.

Upravo u cilju poboljšanja koordinacije financijskog upravljanja proračunskih korisnika koji su u znatno velikom broju, te boljem nadziranju upravljanja javnim sredstvima Požeško –slavonska županija odlučila se za poboljšanje i unapređenje svojih poslovnih

procesa. Prethodno je već navedeno kako upravo uspostavljanje riznice na državnoj i lokalnoj razini predstavlja navedeno poboljšanje.

Osnovni instrument financiranja javnih izdataka koji su od zajedničkog interesa za sve građane je proračun. Proračun JLP(R)S je akt jedinice u kojem se nalaze procijenjeni prihodi i primici te utvrđeni rashodi i izdaci za jednu godinu u skladu sa zakonom i odlukom te predstavlja obvezni okvir djelovanja. Proračun JLP(R)S donosi predstavničko tijelo jedinice te se sastoji od tri dijela. Prvi dio proračuna je opći dio proračuna koji se sastoji od Računa prihoda i rashoda te Računa financiranja koji sadrži prihode i primitke prikazane po prirodnim vrstama a rashodi i izdaci prikazani su po ekonomskoj namjeni. Drugi dio proračuna sastoji se od posebnog djela proračuna i čine ga svi planirani rashodi i izdaci prema proračunskim klasifikacijama. Treći dio proračuna odnosi se plan razvojnih programa koji se sastavlja kao dokument za trogodišnje razdoblje u kojem se nalaze ciljevi i prioritete razvoja JLP(R)S.

Slika 7. Opći dio proračuna Požeško -slavonske županije za 2021. godinu i projekcije za 2022. i 2023. godinu.

PRORAČUN ZA 2021. GODINU I PROJEKCIJE ZA 2022. I 2023. GODINU

I. OPĆI DIO Članak 1.

Proračun Požeško-slavonske županije za 2021. godinu i projekcije za 2022. i 2023. godinu sastoje se od:

RAČUN PRIHODA I RASHODA	PRORAČUN ZA 2021	PROJEKCIJA ZA 2022	PROJEKCIJA ZA 2023
PRIHODI UKUPNO	714.404.293,61	666.151.050,93	670.415.259,93
PRIHODI POSLOVANJA	714.118.928,61	665.865.685,93	670.129.894,93
PRIHODI OD PRODAJE NEFINANCIJSKE IMOVINE	285.365,00	285.365,00	285.365,00
RASHODI UKUPNO	698.762.256,34	641.486.663,93	645.250.873,93
RASHODI POSLOVANJA	600.050.326,58	575.878.919,81	572.201.232,84
RASHODI ZA NABAVU NEFINANCIJSKE IMOVINE	98.711.929,76	65.607.744,12	73.049.641,09
RAZLIKA - VIŠAK / MANJAK	15.642.037,27	24.664.387,00	25.164.386,00

RASPOLOŽIVA SREDSTVA IZ PRETHODNIH GODINA	PRORAČUN ZA 2021	PROJEKCIJA ZA 2022	PROJEKCIJA ZA 2023
UKUPAN DONOS VIŠKA/MANJKA IZ PRETHODNE(IH) GODINE	-50.690.810,27	-39.908.773,00	-20.204.386,00
VIŠAK/MANJAK IZ PRETHODNE(IH) GODINE KOJI ĆE SE POKRITI/RASPOREDITI	-10.782.037,27	-19.704.387,00	-20.204.386,00

RAČUN FINANCIRANJA	PRORAČUN ZA 2021	PROJEKCIJA ZA 2022	PROJEKCIJA ZA 2023
PRIMICI OD FINANCIJSKE IMOVINE I ZADUŽIVANJA			
IZDACI ZA FINANCIJSKU IMOVINU I OTPLATE ZAJMOVA	4.860.000,00	4.960.000,00	4.960.000,00
NETO FINANCIRANJE	-4.860.000,00	-4.960.000,00	-4.960.000,00

VIŠAK / MANJAK + NETO FINANCIRANJE	0,00	0,00	0,00
---	-------------	-------------	-------------

Izvor: Požeško -slavonska županija, <https://www.pszupanija.hr/dokumenti/category/43-prorauni.html> (21. 6.2021.)

7.2. Temeljni preduvjeti za uspostavu riznice u Požeško -slavonskoj županiji

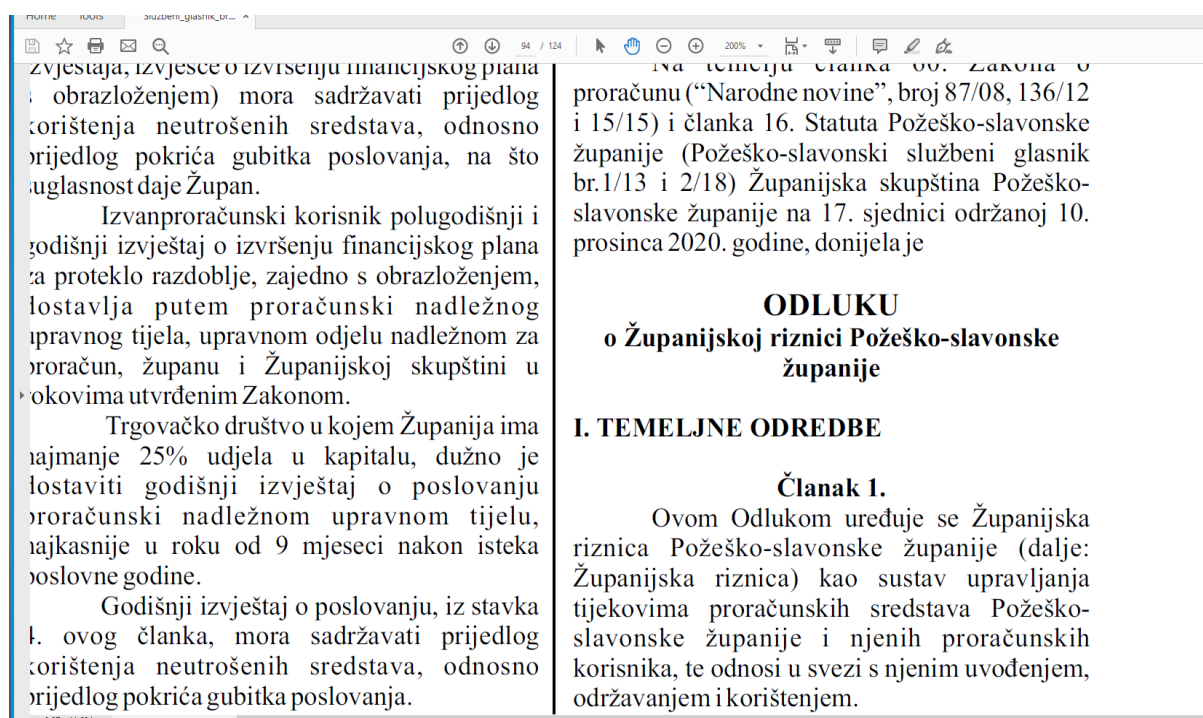
Preduvjeti koji su nužni za uspostavljanje riznice na razini JLP(R)S su :

1. Odluka o uspostavljanju riznice
2. Informatizacija sustava županijske uprave i proračunskih korisnika
3. Umrežavanje svih procesa
4. Informatička oprema i informatička komunikacijska infrastruktura
5. Softver usklađen sa proračunskim računovodstvom
6. Edukacije zaposlenika
7. Projektni menadžment pročelnika upravnih odjela i predstavnika jedinica.

7.3. Odluka o uspostavljanju sustava riznice

Županijska skupština kao predstavničko tijelo Požeško – slavonske županije na sjednici održanoj 10. prosinca 2020. godine donosi Odluku o Županijskoj riznici Požeško - slavonske županije čije troškove uspostavljanja i održavanja snosi sama županija. Odluka donosi temeljne odredbe koje se odnose na uređenje, održavanje i korištenje riznice te uređuje riznicu kao sustav koji upravlja tijekovima proračunskih sredstava. Također, odluka definira riznicu kao sustav koji organizacijski i informacijski objedinjuje proces pripreme, proces izvršenja, županijsko računovodstvo i upravljanje javnim sredstvima jedinice.

Slika 8. Odluka o Županijskoj riznici Požeško – slavonske županije.

Izvor: Službena stranica Požeško -slavonska županija, dostupno na: <https://www.pszupanija.hr/> (22.06.2021)

7.4. Informacijsko – informatički sustav i jedinstveni račun kao osnova županijske Riznice

Kao jedan od preduvjeta uspostavljanja sustava riznice javlja se potreba digitalizacije i informatizacije sustava proračunskih korisnika i nadležne uprave. Informacijsko – informatički sustav riznice predstavlja takav sustav u kojem se nalaze međusobno povezani računalni programi za praćenje procesa upravljanja proračuna. Informacijsko – informatički sustav čini Internet kao komunikacijskog medija te web aplikacije koje služe za razmjenu podataka svih korisnika riznice Požeško – slavonske županije. Požeško -slavonska županija

informatizaciju sustava provela je u suradnji sa Zavodom za informatiku Osijek. Županijska riznica obuhvaća informacijski sustav koji se sastoji od plana proračuna, usvojenog od strane skupštine, glavne knjige koja sadrži knjigovodstvene i pomoćne evidencije. Proračun Požeško-slavonske županije čine prihodi i primici iskazani po ekonomskoj klasifikaciji i izvorima i rashodi i izdaci prema proračunskim klasifikacijama. Glavna knjiga sastoji se od evidencija transakcija i poslovnih događaja prihoda i primitaka, rashoda i izdataka, stanja imovine, obveza i izvora vlasništva. Preko jedinstvenog računa riznice kao osnove, obavljaju se sve financijske transakcije proračuna, prikupljaju se prihodi te se vrše sva plaćanja. Takvim poslovanjem racionalnije se troše proračunska sredstva, smanjuje se zaduživanje te se povećava likvidnost.

7.5. Upute upravnog odjela za proračun i financije Požeško – slavonske županije

U suradnji sa nadležnim upravnim tijelima, Upravni odjel za proračun i financije Požeško – slavonske županije upravlja Županijskom riznicom. Upravni odjel za proračun i financije 21. prosinca 2020. godine izradilo je i dostavilo upute koje uređuju postupak prelaska poslovanja proračunskih korisnika putem jedinstvenog računa Riznice.

U Požeško -slavonskoj županiji planirano je započeti cjelokupno poslovanje putem jedinstvenog računa Riznice 1. siječnja 2020. godine što je i ostvareno. Prilikom ostvarenja navedenog bilo je potrebno obaviti sljedeće radnje : uplatiti vlastita i namjenska sredstva s glavnih žiro računa proračunskih korisnika na podračune jedinstvenog računa riznice te poslati obavijest upravnom odjelu za proračun i financije o izvršenoj uplati sredstava. Uplatu je bilo potrebno izvršiti prema podacima IBAN: podračun jedinstvenog računa Riznice, prema MODELU: 68, POZIV NA BROJ 7307 – OIB proračunskog korisnika te navesti OPIS u kojem je naveden naziv proračunskog korisnika. Proračunski korisnici Županije koji su imali otvorene blagajne dužni su bili uplatiti novčana sredstva blagajne na redovan račun korisnika te nakon toga obaviti prethodni postupak. Nakon izvršene uplate proračunski korisnici trebali su i dalje ostaviti svoje račune aktivnim određeno razdoblje kako bi se u dogovoru sa poslovnom bankom obavilo automatsko preusmjeravanje eventualno uplaćenih sredstava s računa korisnika na podračune jedinstvenog računa riznice. S 31. ožujka 2021. svi računi proračunskih korisnika prestali su biti aktivni te je jedinstveni račun Riznice preuzeo ulogu glavnog poslovnog računa s kojeg se vrše sva plaćanja proračunskih korisnika. U ovoj fazi uspostavljanja riznice, ove obveze se ne odnose na zdravstvene ustanove i domove za

starije i nemoćne kao proračunske korisnike Županije jer su one u danom trenutku obvezne sudjelovati samo u djelu koji se odnosi na planiranje i izvršavanje proračuna. Sva plaćanja se vrše putem kreiranih dokumenata u riznici. Ukoliko proračunskom korisniku bude omogućeno korištenje poslovne kartice ona će također izravno teretiti jedinstveni račun riznice. Svaki proračunski korisnik ima otvoren podračun jedinstvenog računa riznice na koji se uplaćuju namjenski i vlastit prihodi i primici. Podračun se prazni na dnevnoj bazi što znači da se na kraju svakog dana sredstva sa podračuna automatski uplatiti na glavni jedinstveni račun riznice.

7.6. Sustav Županijske riznice

Sustav Županijske riznice treba biti tako uspostavljen da omogućuje dobru komunikaciju između JLP(R)S i njenih proračunskih korisnika. Informacijsko – informatički sustav i jedinstveni račun čine osnovu županijske riznice. Temelj stvaranja kvalitetnog upravljanja i kontroliranja financijama na lokalnoj razini je uspostavljanje jedinstvenog računovodstvenog sustava koji se odnosi na povezivanje glavnih knjiga proračunskih korisnika sa glavnom knjigom riznice. Prilikom poslovanja unutar sustava riznice proračunski korisnik vodi glavnu knjigu i izrađuje financijske izvještaje u skladu sa zakonom i pravilnikom te je obavezan i dalje vršiti obračun plaće, vođenja knjiga ulaznih i izlaznih računa, blagajne i ostalih evidencija. Model riznice koji je uspostavljen u županiji je model u kojem proračunski korisnici nemaju svoje račune te će se poslovanje obavljati putem jedinstvenog računa riznice Požeško – slavonske županije što najčešće predstavlja prvu fazu uvođenja riznice. Poslovanje putem jedinstvenog računa riznice započelo je 1. siječnja 2021. godine. Poslovanje putem jedinstvenog računa podrazumijeva obavljanje svih plaćanja proračunskih korisnika putem istog. Sva plaćanja upućivat će se putem likvidature u riznici na temelju vjerodostojne knjigovodstvene i elektroničke isprave. Tu se misli na plaćanje svih vrsta računa, putnih naloga, predračuna, ponuda i naredbi za isplatu za sve izvore sredstava. Za obavljanje poslova likvidatura u Požeško -slavonskoj županiji zaposlene su dvije osobe te oprema potrebna za njihov rad. Od strane Zavoda za informatiku Osijek, održane su razne edukacije zaposlenika o poslovanju putem sustava Riznice. Osobe zaposlene za radna mjesta likvidature raspoređene su prema proračunskim korisnicima upravnih odjela za Gospodarstvo i graditeljstvo i Društvenih djelatnosti. Odgovornost tih osoba leži u transparentnoj i valjanoj kontroli zahtjeva za plaćanje te provjeravanju njihove usklađenosti sa proračunom.

Slika 9. Likvidatura u sustavu Riznice

The screenshot shows the Riznice system interface. At the top, there is a navigation bar with the following menu items: Proračun, Putni nalozi, Likvidatura, Evidencija rada, Nabava, Obavijesti, and Upute. The user is logged in as BALOG NIKOLINA, POŽEŠKO-SLAVONSKA ŽUPANIJA, and the page is titled ODJAVA. On the left side, there is a vertical menu with the following items: Potpisi dokumenata, Priprema naloga, Virman, and Naknada za nez. inv. The main content area is titled 'Lista zahtjeva za potpisivanje' and contains a search form. The search form has the following fields: 'Pretraživanje' (Search), 'Datum od: 01.01.2021' (Date from), 'Datum do: 31.12.2021' (Date to), 'Vrsta zahtjeva: Aktualni korisnikovi zahtjevi' (Request type), 'Subjekt' (Subject), 'Od početka godine do danas' (From the beginning of the year to today), and 'Broj zahtjeva' (Number of requests). There is a 'Pretraži' (Search) button at the bottom right of the form.

Izvor: Požeško – slavonska županija, Informacijski sustav Riznice Požeško – slavonske županije.

Nakon primljenog zahtjeva za plaćanje računa, obavlja se kontrola računa te provjera usklađenosti zahtjeva sa nadležnim proračunom.

Slika 10. Provjera usklađenosti zahtjeva sa nadležnim proračunom.

BALOG NIKOLINA POŽEŠKO-SLAVONSKA ŽUPANIJA ODJAVA

Proračun | Putni nalozi | Likvidatura | Evidencija rada | Nabava | Obavijesti | Upute

Organizacijska struktura | Programi | Korisnici | Projekcije | Funkcije

Izbornik za izvještaje po organizacijskoj strukturi

Tip izvještaja	Grupiranje izvještaja	Datum
☒ Ostvarenje ☐ Plan ☐ Rebalans ☐ Rebalans s ostvarenjem ☐ Pojedinačni rebalansi ☐ Prihodi ☐ Rashodi ☐ Prihodi i rashodi ☐ Prihodi i rashodi (6 i 3) ☐ otvoreni proračun ☐ prikaži konsolidaciju ☐ detalji ☐ s prethodnom godinom	Razdjeli: svi razdjeli Grupiraj po: ☒ označi sve grupe ☒ Razdjel ☒ Glava ☒ Podglava ☒ Program ☒ Potprogram ☒ Projekt ☒ Potprojekt ☒ Korisnik ☒ Organ. struktura korisnika ☒ Izvor financiranja nivo 1 ☒ Izvor financiranja nivo 2 ☒ Funkcijska klasifikacija	2020 Datum od: 01.01.2021 2021 Datum do: 24.06.2021 Od početka godine do danas Razine kontnog plana Prikaži razine konta: ☒ označi sve razine ☒ 1 ☒ 2 ☒ 3 ☒ 4 ☒ 5 ☒ Napomene ☒ 6 ☐ Excel ☐ Arhiviraj izvještaj ☐ Samo izmjene ☐ Prikaži zaglavlje Izvori financiranja ☒ Prikaži izv. fin. ispod glave ☐ Prikaži izv. fin. ispod programa ☐ Prikaži izv. fin. ispod aktivnost ☒ Prikaži izv. fin. unutar aktivnosti ☐ Ostvarenje korisnika

Sortiranje:
 Programi, korisnici
 Korisnici, programi

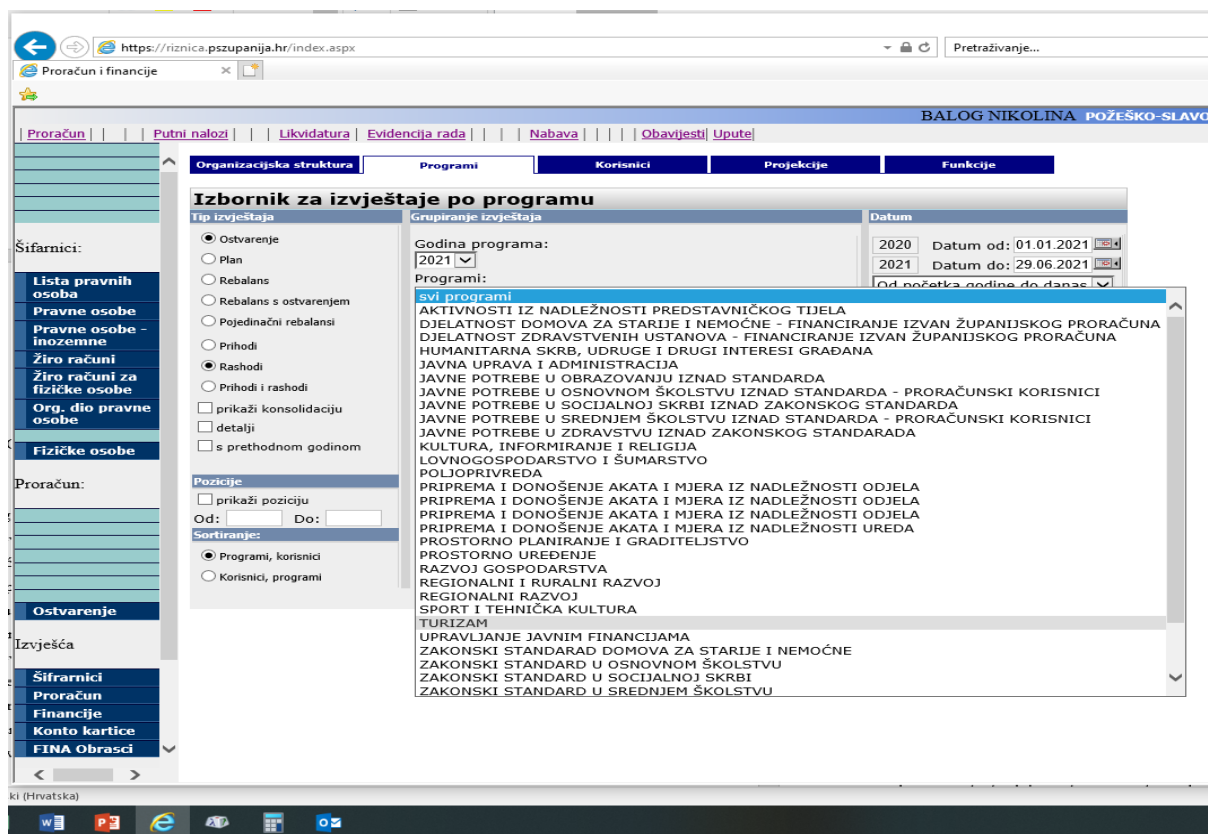
Izveštaj

Izvor: Požeško – slavonska županija, Informacijski sustav Riznice Požeško – slavonske županije.

Zahtjev za plaćanje nakon provjere odobrava ili odbija osoba koja je zadužena za obavljanje poslova likvidature u svakom upravnom odjelu Požeško – slavonske županije. Ukoliko je zahtjev opravdan šalje se dalje putem potpisnog lanca pročelniku upravnog odjela. Nakon što pročelnik odjela pregleda zahtjev za plaćanje, odobreni zahtjev šalje u upravni odjel za proračun i financije. U proračunu i financijama obavlja se daljnja procedura knjiženja i plaćanja računa. Sredstva potrebna za plaćanje računa direktno se uplaćuju sa jedinstvenog računa Riznice dobavljaču a korisnik dobiva obavijest o obavljenoj transakciji kako bi istu mogao provesti u svom knjigovodstvu.

Ukoliko primljeni zahtjev za plaćanje upućen od strane proračunskog korisnika bude odbijen, vraća se korisniku na daljnju obradu.

Slika 11. Izvještaji po programima

Izvor: Požeško – slavonska županija, Informacijski sustav Riznice Požeško – slavonske županije.

7.7. Ostvarena poboljšanja nakon uspostave sustava u Požeško -slavonskoj županiji.

Odlukom o uspostavljanja sustava riznice Požeško -slavonska županije ostvarila je mnoga poboljšanja u svome poslovanju. Poboljšanja koja su postignuta u polovici prve godine poslovanja putem sustava riznice odnose se prvenstveno na provođenje jednog jasnog i zakonitog procesa unutar kojeg se vrši kontrolu prihoda i trošenja sredstava te njeno povećanje, kvalitetnije korištenje ljudskog potencijala, jednostavniju konsolidaciju koja se postiže jednakim planiranjem i izvještavanjem, transparentnost prilikom raspolaganja sredstvima proračunskih korisnika, smanjena je mogućnost pogreške, postignuta centralizacija računovodstvenog procesa, smanjeni rokovi plaćanja, ostvaren timski rad i njegovo lakše obavljanje. Neosporivo je kako je ovaj sustav poslovanja i odvijanja takve vrste poslovnih procesa Požeško -slavonskoj županiji donijelo nemjerljive prednosti, no međutim za županiju to je tek početak ostvarivanja temeljnog cilja. Županija i dalje treba nastojati ostvarivati što

bolju kontrolu trošenja sredstava uz kvalitetnu suradnju s proračunskim korisnicima također, i dalje treba težiti kvalitetnom kadru radi vođenja sustava i održavanja njegove uspješnosti.

8. ZAKLJUČAK

U svakom poslovanju postoji stalna potreba za upravljanjem i unapređivanjem poslovnih procesa. Svaki poslovni proces podrazumijeva ostvarivanje postavljenih ciljeva na način usmjeravanja i upravljanja svim naporima kako bi se ostvarili postavljeni ciljevi i postigli rezultati.

Republika Hrvatska postavila je ispred sebe cilj izgradnje djelotvornog i transparentnog proračunskog procesa u svrhu zadovoljenja javnih potreba i interesa stanovništva. Hrvatska je prilikom obavljanja svojih poslovnih procesa u svoje poslovanje uvela sustav riznice. Poslovni proces Hrvatske sastoji se od planiranja, organiziranja, vođenja te kontrole samog sustava. Prolazeći kroz te četiri kategorije procesa upravljanja Republika Hrvatska za svaki postavlja određeni cilj kako bi bile što uspješnije obavljene. Kategorija planiranja predstavlja planiranje proračuna kao temeljnog instrumenta financiranja javnih potreba od općeg i zajedničkog interesa svih građana koja ima za cilj dobro planiranje proračuna u skladu sa zakonom. Kategorija organizacije procesa ima za cilj ostvariti dobru strukturu organizacije i odgovornosti, te dobro i transparentno određivanje i izvršavanje zadataka. Upravo je riznica pravi primjer kategorije organizacije u samom proračunskom procesu. Kategorija vođenja ima za cilj ostvarivanje dobrog kadrovskog potencijala i uspostavljanje boljih odnosa sa proračunskim korisnicima. Također, kategorija kontrole koja ima za cilj kontrolu aktivnosti i rezultata tih aktivnosti je jednako važna ako ne i najvažnija u cilju ostvarivanja temeljne funkcije poslovanja javnog sektora.

Svako provođenje poslovnih procesa treba biti kvalitetno, transparentno, na vrijeme i sa što manjim troškovima. Informacija ima vrlo bitnu ulogu u svakom procesu poslovanja. Financijski izvještaji kao rezultat računovodstvenog procesa u bilo kojem obliku poslovanja čine kvalitetan izvor informacija. Oni zauzimaju značajno mjesto u racionalnom poslovnom odlučivanju jer idu u smjeru da pruže informacije koje će pomoći u procjeni vremena, iznosa i odluka prilikom poslovnog upravljanja. Vrlo je bitno da financijski izvještaji prikazuju stvarno stanje svakog poslovanja u vidu postizanja njegove uspješnosti.

Planiranje proračuna predstavlja temelj procesa poslovanja u javnom sektoru. On je temeljni instrument financiranja javnih potreba. U Republici Hrvatskoj taj proces se uređuje Zakonom o proračunu te predstavlja vrlo složen proračunski proces. Proračun kao temelj procesa poslovanja podložan je izmjenama i dopunama te one trebaju biti u ostvarene u cilju još boljeg planiranja a ne prekrivanja pogrešaka. Nakon donošenja proračuna, sljedeći proces koji je jako bitno spomenuti je proces izvršenja proračuna čiji organizacijski oblik predstavlja

uspostavljanje sustava riznice kao jednog od oblika poslovanja. Ovaj rad upravo i je dao pogled i važnost uspostavljanja poslovnog sustava riznice i to u pogledu stvaranja transparentnog, racionalnog, kvalitetnijeg i bržeg poslovanja između središnjeg proračuna i proračunskih korisnika. Može se zaključiti kako poslovanje putem riznice i njezinog modela poslovanja jedinstvenog računa riznice donosi niz prednosti kako za proračunske korisnike tako i za njihove građane a samim time za cjelokupno gospodarstvo Republike Hrvatske.

Sustav riznice nudi pravac upravljanja javnim novcem i to u smjeru racionalizacije proračunskog poslovanja. Racionalizacija proračunskog poslovanja očituje se u ostvarenju gospodarske i financijske sigurnosti i stabilnosti proračunskih korisnika. Riznica u Republici Hrvatskoj predstavlja upravnu organizaciju koja organizacijski i informacijski objedinjuje temeljne procese i funkcije proračunskog sustava. Uvođenje sustava riznice u proračunsko poslovanje nije nimalo lak proces. To je dosta složen, kompleksan i zahtjevan sustav koji zahtjeva veliko znanje i velike promjene. Osim toga, traži dosta materijalnih resursa i opreme. Može se reći kako je Požeško -slavonska županija unatoč toj kompleksnosti i zahtjevnosti u prvoj polovici godine svoga poslovanja vrlo uspješna u provođenju sustava riznice. uspjela je u savladavanju svih procesa sustava riznice. proces uvođenja riznice bio je pun neizvjesnosti no županija je bila vrlo uspješna u ispunjavanju svih potrebnih preduvjeta za uspostavu iste. Požeško -slavonska županija nalazi se tek na samom početku upravljanja poslovanjem putem sustava riznice i treba u budućnosti još puno naučiti kako bi bila uspješna u ostvarivanju ciljeva zbog kojih je i uvela sustav riznice.

9. POPIS LITERATURE

KNJIGE

1. Čulo I., (2001)., Financiranje jedinica lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj, Požega: Veleučilište u Požegi
2. Čulo I. i Morović V., (2018), Upravljanje proračunom u Republici Hrvatskoj, Zapešić: Veleučilište s pravom javnosti Baltazar
3. Dremel, et al. (2011) Računovodstvo proračuna i proračunskih korisnika, Zagreb: RRF-plus d.o.o. za nakladništvo i poslovne usluge
4. Sikavica P. i Hernaus T., (2011) Dizajniranje organizacije strukture, procesi, poslovi, Zagreb: Novi informator d.o.o.
5. Srb V. i Čulo I., (2005), Javno financiranje i monetarna ekonomija, Požega: Veleučilište u Požegi
6. Tušek, B. i Žager L., (2007), Revizija, Drugo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb
7. Vašiček D. i Vašiček V., (2016), Računovodstvo proračunskih i neprofitnih organizacija, Rijeka: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci
8. Vašiček, et.al.(2011), Upravljačko računovodstvo i računovodstvo troškova u javnom sektoru, Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika

PRAVNI IZVORI

1. Odluka o Županijskoj riznici Požeško – slavonske županije, 2020., Službena stranica Požeško – slavonske županije dostupno na: [https://www.pszupanija.hr/\(20.06.2021.\)](https://www.pszupanija.hr/(20.06.2021.))
2. Upute o poslovanju putem Jedinstvenog računa Riznice Požeško – slavonske županije, (2020)., Upravni odjel za proračun i financije
3. Zakon o proračunu, (2015)., Narodne Novine, Zagreb

ELEKTRONIČKI IZVORI

1. Budimir V. (2017) Proračunsko računovodstvo- Priručnik, Požega: Veleučilište u Požegi, dostupno na: [https://repositorij.vup.hr/islandora/object/vup%3A1298/datastream/FILE0/view\(21.06.2021.\)](https://repositorij.vup.hr/islandora/object/vup%3A1298/datastream/FILE0/view(21.06.2021.))
2. Ministarstvo financija, (2021) Upute za izradu proračuna Jedinice lokalne i područne (Regionalne) samouprave za razdoblje 2021-2023. dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute teme/lokalna-samouprava/105> (21.6.2021.)

3. Požeško- slavonska županija (2021)., Službena stranica, dostupno na:
<https://www.pszupanija.hr/>
4. Požeško – slavonska županija (2021)., Sustav riznice, Interni sustav, dostupno na:
<https://riznica.pszupanija.hr/LoginNew.aspx?ReturnUrl=%2findex.aspx> (24.06.2021)

10. POPIS SLIKA I KRATICA

POPIS SLIKA

Slika 1. Odvijanje poslovnog procesa

Slika 2. Proces obrade podataka

Slika 3. Posebni dio proračuna Požeško- slavonske županije za 2021. godinu

Slika 4. Riznica

Slika 5. Autorizacija riznice Požeško -slavonske županije

Slika 6. Ekonomski pokazatelji Požeško – slavonske županije

Slika 7. Opći dio proračuna Požeško -slavonske županije za 2021. godinu i projekcije za 2022. i 2023. godinu

Slika 8. Odluka o Županijskoj riznici Požeško – slavonske županije.

Slika 9. Likvidatura sustava riznice

Slika 10. Provjera usklađenosti zahtjeva sa nadležnim proračunom

Slika 11. Izvještaji po programima

POPIS KRATICA

JLP(R)S- Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave

IZJAVA O AUTORSTVU RADA

Ja, **Nikolina Balog**, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor završnog/diplomskog rada pod naslovom **Sustav županijske riznice kao poslovni proces na primjeru Požeško – slavonske županije** te da u navedenom radu nisu na nedozvoljen način korišteni dijelovi tuđih radova.

U Požegi, 26.06.2021.

Nikolina Balog